

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P. GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

DRUGI
NAJSTAREJŠI
jugoslovanski
socialistični list.

ST. — NO. 1258.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 22. OKTOBRA, (OCTOBER 22,) 1931.

Published weekly at
one dollar per copy.

LETO—VOL. XXVI.

UNIJE PROTI ZAVAROVANJU BREZPOSELNH DELAVCEV

NEPOJMLJIVO IN KVARNO STALIŠČE AMERIŠKE DELAVSKE FEDERACIJE

Za miloščino, toda zoper "dolo".—Socialna vprašanja
v znamenju piva.—Bankrotiranje vodstva

Delegat za delegatom na konvenciji A. F. of L. v Vancouveru je govoril, da zavarovanje delavcev proti brezposelnosti, toda eksekutiva je nasprotovala do kraja in zmaga. Argumenti, ki jih je navaja proti, so ničevi. Predsednik Green je dejal, da bi tako zavarovanje pomenilo propast strokovnih unij, kajti unijski delavec bi moral iti potem delati kamkoli, in če bi dejal, da ne gre v neunijsko podjetje, bi mu oblast odrekla brezposelnost zavarovalnino, češ, da bi lahko dobil delo, toda ga noče.

Vsled tega in drugih neumnih argumentov se je velika večina konvencije izrekla proti socialnemu zavarovanju. V teh kritičnih dneh so se predstavniki ameriškega strokovno organiziranega delavštva izkazali popolnoma nezmožne razumeti razmere in program, kakršnega bi morali zastopati. Unijske, katere reprezentirajo, vse nazadujejo. Člani sprejemajo delo sedaj kjerkoli dobre malo zaslužka, naj bo delavnica unijska ali neunijska. A eksekutiva je bila za ta dejstva slepa in je izvojevala sklep, ki unjam samo škoduje, koristi od njega pa ima edino kapitalizem.

S sklepom konvencije A. F. of L. proti "doli" pa ni bilo izraženo mišljenje večine strokovno organiziranega delavštva, kar dokazuje prvič to, da so mnoge unije aktivne v gibanju za izvojevanje takega zavarovanja, in drugič, ker so delegatje na konvenciji burno zahtevali, da se Federacija izreče za zavarovanje nezaposlenih. Šele pod pritiskom eksekutive so glasovali proti svojemu prepričanju.

Eksekutiva A. F. of L. ima "socialni" program. Je npr. za unijske plače, proti zniževanju medz in za skrajšanje delavnika. Zahteva, da kongres določi, če potrebno magari milijarde za javna dela. Ali v borbi za take zahteve so demokratični in delom republikanski delavski (?) "nestranjanji", ki vodijo unije in federacijo, zelo mlačni.

Kot na prejšnjih konvencijah, so se tudi na tej izrekli za 2.75 procentno pivo, toda proti odpravi prohibicije. To 2.75 procentno pivo bo po njihovem zatrdilu zelo ublažilo brezposelnost in prineslo med ljudstvo boljše razpoloženje.

CENIK
KNJIG
je priobčen v
tej izdaji
na 7. strani

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatelje.

MEDSEBOJNA ODVISNOST LJUDSTEV

Indiji v svoji borbi za neodvisnost že več let organizirano bojkotirajo angleške tekstilne izdelke in druge produkte, ki so jih preje dobivali iz Anglije. Od kar milijoni Indijcev več ne kupujejo blaga, ki je narejeno v Angliji, in angleških objek, je ob delo in zasluzek desetisoč tkaninskih delavcev v Lancashiru ter drugih predilinicah v Angliji. Nihče torej bolj ne želi sporazuma kakor delavci tekstilnih tovaren v Angliji. Nedavno je obiskal tkance v Lancashiru mahatma Gandhi, ki je že dalj časa v Londonu na konferenci za rešitev indijskega vprašanja. Tkanči so ga sprejeli z velikimi ovacijami. Gandhi jim je odkrito govoril, da razume, koliko gorja jim je prizadejal bojkot Indije, toda ta ne prestane, dokler Anglia ne da Indiji popolne ekakopravnosti. Odgovarjali so mu zastopniki angleških delavcev, ki so naglašali, da le v kooperaciji ljudstev posameznih dežel je rešitev vseh in blagostanje celote. Gandhi je soglasil. Na sliki spredaj je on v ogrijnalu, katerega si je spredel sam, ter delavci in delavke iz lancashirskih tkalnic, ki so zdaj vsled indijskega bojkota ter splošne ekonomske krize večinoma brez posla in se preživljajo z državno zavarovalnino za nezaposljene.

NAD 1,180 MILIJONOV DOLLARJEV VLOG V DEFUNCT BANKAH

Ljudje, ki so vlagali svoje prihranke "za deževne dni" v bankah, so izgubili dozdaj nad pol milijarde dolarjev in vrhutev že ogromne vsote v delnicah ter preplačanih hišah in "ložah".

Od 1. januarja 1931 je prenehalo poslovati nad 1,400 bank. Vloge v bankah, ki so v bankrotu, znašajo \$1,180,000,000, od katerih dobe vlagatelji tekom let, ako se časi kaj izboljšajo, kako polovico, drugo se razgubi v blagajnah špekulantov. V desetih mesecih tega leta je propadlo več bank kakor v vsem prešlem letu. Maršikaskino mesto z več tisoč prebivalci je že brez vsake banke.

Nova kreditna ustanova, ki je bila ustanovljena pred dnevi na Hooverjevo pripomočilo s sporazumom bankirjev, bo menda koristila večim bankam. Za interes malih ljudi se ameriška oblast le malo briga.

Dobra služba

Hofstadterjeva preiskovalna komisija v New Yorku je dognala, da je Russell T. Sherwood, tajnik demokratskega župana Walkerja v finančnih zadevah, vložil v 15 newyorskih bank nad milijon dolarjev. Kako je prišel do tega denarja, ni bilo pojasnjeno, ker je Sherwood izgulinil nekam na "postitnice" že lani. Pravijo, da užava s svojo nevesto medene nedne v Mehiki. Župan Walker je vsem previdno molči.

VPRASHANJE DELAVCEM.

Kapitalisti nikoli ne agitirajo za socialistične kandidate. Čemu naj bi delavci agitirali in glasovali za kapitalistične?

SOCIALIST BOUNA V WISCONSINU DOBIL NAD 7,000 GLASOV

Otis J. Bouma, socialistični kandidat za kongresnika v I. wisconsinskem distriktu, je dobil pri volitvah 6. okt. 7,247 glasov, ali še enkrat toliko kot pri primarnih volitvah. I. distrikt je na glasu kot eden najkonservativnejših in socialističnih kandidatje za kongresnika so dobili v njemu prejšnja leta le po nekaj sto glasov. Bouma je dobil v Racine County, ki je druga največja v državi, večino glasov, v ostalih okrajih distrikta pa je dobil večino La Folletov progresivni republikane T. B. Amlie, kateri je v agitaciji obsojal Hooverjevo administracijo in objavljal, da se bo v slučaju izvolitve v kongres boril proti privatnim interesom.

John Sikat, komunistični kandidat, je dobil le 506 glasov, dasi so komunisti dvigali mnogo šuma in razglasili v svojem tisku zunaj Wisconsina, da socialisti v tem distriktu, vzlič racinsku županu niti kandidata niso mogli postaviti. Številke pa govore, da je dobil socialist 7,247 glasov in komunist, ki je v svoji agitaciji napadal večinoma socialiste, pa 506 glasov.

Nepotreben trošek

Ena največjih gluposti v ameriški politični upravi je dupliciranje oblasti. Ako bi se čikaška mestna in okrajna oblast, kateri opravljata skoraj iste funkcije v enem in istem mestu, združili v eno, bi bilo ljudstvu prihranjenega 50 milijonov dolarjev na leto. Enako bi si v proporčni meri z odpavo county odbora prihranila milijone dolarjev druga ameriška velika mesta, če bi odpravila kvarne in nepotreblne urade.

Primankljaj narašča

Deficit zvezne vlade v tekocem fiskalem letu bo po sedanjem merilu narastel na pol drugo milijardo dolarjev.

ZVEST PRIJATELJ.

Delavski tisk, katerega kontrolira zavedno delavstvo, je mornarici služi nad 14,000 tujih ljudstv najzvestejši prijatelj.

Ruski inženirji v Z. D.

Nedavno je dospelo iz Sovjetske zveze, da Rusije 52 ruskih inženirjev, da nadaljujejo svoje študije v ameriških šolah.

"Amerikanci" v armadi

V ameriški armadi in vojni mornarici služi nad 14,000 tujih ljudstv najzvestejši prijatelj.

BREZPOMEMBNOST PAKTOV

Japonska je v teknu let podpisala tri važne pogodbe z drugimi državami, vključivši Kitajsko, v katerih se svečano zavezujejo, da bodo medsebojne spore reševale brez vojnih metod. Toda podpisi kapitalističnih vlad so ponavadi, kar se mirovnih obljub tiče, le kipa papirja. To se je že velikokrat izkazalo in ponovno zdaj, ko je Japonska okupirala kitajsko province Mandžurijo. Na sliki je del japonskih čet, ki "protektirajo japonske interese na Kitajskem".

Glasovi iz našega Gibanja

NA AGITACIJI V CLEVELANDU

Piše Anton Vičič

(Nadaljevanje.)

"Slabi časi."

Ko greš iz stanovanja v stanovanje, dan za dnem, in govoriti s stoterimi ljudmi, čuješ vernerje tarnanje o slabih časih. Še v spanju ti brni v glavi. Postrežljivi in vlijudi so klevenjanje. Povabijo te v klet ali kjerkoli imajo dobrine. Ko pa poveš namen obiska, izves, da so slabii časi.

Delavske razmere.

Stevilo brezposelnih je med rojaki večje nego je bilo v poletju. Mnogi delajo le dan do dva v tednu. V marsikateri družini ima le še kako dekle-o, v enih prinaša nekaj dolarjev domov po par članov, medtem ko so v "dobrih časih" delali stalno morda kar širje in več.

Sigurnosti nihče ne čuti, ker je ni. Tolazijo se, da bo morda boljše na pomlad, toda zdaj je jesen in zima je še pred prago. Predno pride in mine, bo za brezposelne dolga doba.

Zmešanost pojmov.

V poznanju razmer in slovenskega javnega življenja so rojaki v Clevelandu nekako v istem položaju kakor drugie. Mnogi pazno in stvarno sledi vsemu, kar se dogaja med našimi. Rognajo razvoj naših organizacij in listov, ali veliko je onih, ki se ne brigajo posebno in dobe največ upogleda v razne zadeve le iz osebnih pogovorov in še več iz neosnovanih gorovic.

Tarnanja proti razmeram je sedaj ogromno. Ako bi mogli z njim polniti jezerja, bi voda zejo narasl. Toda v čem naj jamranje delavcem koristi? Kes je, da delavec, ki je brez posla, ni razpozoren za veseljanje, kajti tarejo za skribi in hujo je njemu in ženi. Treba je to reje pomoći, katera pa ne bo prisila s tarnanjem, nego z organizirano akcijo delavskega razreja po širni deleži. Za tako stvar pa je treba misliti, treba je malo napeti možgane in se organizirati, tega pa velika večina delavcev noče. Saj je v Zed. državah vsega preveč. Samo razuma med delavci ter razredne zavednosti je prema. To je EDINI TEMELJNI VZROK krizi v tej izredno bogati udeželi.

Druga slika.

Naletel sem na družine in posameznike, kjer je stiska res velika. Pojasnil sem namen priroda vseeno. In marsikdo se je že naročil—dasi je težko vtrpel oddane dolarse. Dogodilo se je že večkrat, da so si denar za naročnino izposodili. Le zakaj ni več takih ljudi! Agitacija med delavskim ljudstvom ne bi bila tako težka in delavski razred v Ameriki bi nekaj pomenil. Zdaj lahko vsak polica, vsak šerif in vsak boss pomesti z nami. Smo pa čudni ljudje—mi delavci v Ameriki. Dopolščamo, da nam kapitalistični interesi nominirajo kandidate, potem nas naščujejo, da se kregamo radi njih, in na volini dan jim oddamo glasove, četudi vemo, da niso prida, in da kapitalisti zma-

gajo v vsakem slučaju, pa naj bodo izvoljeni demokratje ali republikanci.

Volitve v Clevelandu.

V slabih časih bi človek pričakoval od delavcev več zanimanja ZASE in SVOJO BODOČNOST. V prvem kongresnem okraju v Wisconsinu je dobil socialistični kandidat Bouna nad 7,000 glasov, dasih je naša stranka dobivala v dotednem distriktu v prejšnjih volilnih bojih kvečjemu tisoč, kakor poročajo listi.

Ako bi se delavstvo enako močno zavzelo v Clevelandu, bosta v torek 3. novembra izvoljeni Joseph Siskovich in Joseph Martinek v clevelandski mestni svet. Toda razni lokalni političarji starih strank motijo volilce s svojimi personalnimi kampanjami, socialistična stranka v tem mestu pa še zdaj ni ozdravila iz povojske impotence. Obupanost in brezbrinost delavcev je največ vzrok, da ameriški kapitalizem nima strahu, in da se republikanska-demokratska politika pogreza vedno globlje v graft.

Rojaki delavci, čemu nadaljevati s politiko, katera vam ni prinesla ničesar? V torek 3. novembra pojite na volišče—pridobite tudi druge, da store isto, in oddajte svoje FIRST CHOICE glasove socialistoma Siskovichu in Martineku, ako živite v okraju slednjega. Ne gorovite, da ne bosta izvoljeni. Pojdite v boj z ODLOČNOSTJO, da MORATA ZMAGATI!

Konferanca v Barbertonu.

V nedeljo 25. oktobra gre večja skupina Clevelandčanov na konferenco socialističnih klubov ter društev Prosvetne matiche JSZ. v Barberton. Tudi jaz se udeležim. Večer prej, nameč v soboto 24. oktobra, bo imel barbertonski klub predstavitev v prid konference. Spred v soboto bo zanimiv. Govornica bo mlada sodružica Jane Fradel iz Pensylvanije, katera nastopi naslednji dan (v nedeljo 25. oktobra) ob 3. pop. tudi v Clevelandu v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. Shod in potem zabava bo v dvorani št. 1, novo poslopje.

Delavčeve znanje.

Staro pravilo je, da nisi kovač, ako se kovaštva nisi učil. To velja za vsak poklic. Tudi delavsko gibanje je znanost. ZNANOST v najširšem pomenu besede, kajti v nji je zapadena BODOČNOST človeške družbe. A delaveci v Ameriki le malo vedo o nji. Slovenski delaveci niso prav nič izjemna. V argumentiranju, oziroma izgovaranju na slabe čase in slično, mi mnogi navajajo Rusijo, češ, tako bi moralno biti tudi tukaj, da bi vsi imeli delo. To rečejo z naglasmom, kakor da smo mi krivi, ne pa oni, aki je drugače. Trideset let jih vabi socialistična stranka v svoje vrste, trideset let jim dopoveduje, da dokler bodo delavci izročali vlado izkorisčevalcem, ne morejo pričakovati ničesar razen izkorisčanja, krize in batin. O Rusiji taki ljudje prav

"ZANIMIVA" IN ZELO DRAGA OBRAVNAVA

Na federalnem sodišču v Chicagu se je vrnila obravnava proti Al Caponeju (na desni, spodaj), o kateri je časopisje v Ameriki porabilo po cele strani dan za dnem. Zvezna davčna oblast je v zbirjanju materiala proti Caponeju potrošila v teku par let okrog četrtna milijona dolarjev. Obtožnica je navajala, da ima on že dolgo ogromne dohodke, od katerih pa ni plačeval dohodinskega davka. Federalni prosekutor je s svojim štabom navajal diktate, da je Capone pravi lastnik mnogih igralnic, katere so mu prinsale stotisoč dolarjev. Dalje so mu dokazovali, da dobiva stotisočake od velike organizirane distribucije alkoholnih pišč. Razen teh ima še druge dohodke, katere mu prinašajo druga nezakonita podvzetja. Značilno je, da mora vrla mogočne ameriške republike potrošiti toliko vsoto in toliko energije v prizadevanjih, da dobi nekaj tisočakov ali za vso dobo par stotisočakov davka od enega Caponeja, o katerem trdijo, da je poglavar organizirane, po zakonih prepovedanega businessa v Chicagu. Na sliki zgoraj so federalni pravniki, sedeči na levi pa je njihov načelnik distriktni prosekutor E. Q. Johnston.

malo vedo. Izmed imen jim je le Lenin ostal v spominu. O silnih bojih in žrtvah ruskega proletarijata pod carizmom ne vedo ničesar. Zgodovina socialističnega gibanja jim je započetena knjiga. Nobenega socialističnega misleca ne poznaš in od nikogar še niso prečitali knjige. Le o Marxu vedo, ker čujejo njegovo ime, toda največ od sovražnikov delavskoga gibanja. Scheidegger radi omenjajo nekateri, ker so v medvojnih in povojnih letih slišali, da je povzročil vojno, oziroma da je ni hotel preprečiti in da je ubijal revolucionarje, kakor sta bila Liebknecht in Rosa Luxemburgo. Njihova konfuznost nima ne repa ne glave. Med čitatelji Proletarca nikdar ne naletim na take zmesane pojme, kar me toliko bolj navdjava v veri, da je razširjevalec tega lista ne le skrajno, nego tudi nujno potrebno.

Smo v dobi prešanja.

Ko to pišem, ga v metropoli vse krizem "prešamo". Okrog Clevelandu so lepi vinogradi, kateri svoj pridelek razpečajo menda največ v tem mestu. Kaplica, ki jo daje njihovo grozdje, je boljše nego kalifornijska, ker ni opojna v toliki meri in je vsled tega veliko bolj zdrava.

Slovenska naselbina v Chicagu ni suhaška, kajti rojaki prevažajo preše in tako ropotijo drug k drugemu vso "vinsko sezono". Bome, bi rekel Belokranjec, tudi v Clevelandu niso naši rojaki zapisani med suhače!

Preše v Chicagu so v primerni s tukajšnjimi malenkost. Več rojakov se peča s to stvarjo "na debelo" in "prešanje" je stvar mašinerije na električni pogon. Napravijo mošta kolikor imajo naročil ter ga razvajajo v sodih rojakom, kateri se nočejo "badrati" s preš-

NAŠA KANDIDATA

Slovenski in drugi delavci v 2. in 4. distriktu v Clevelandu, v torek 3. novembra glasujte za socialistična kandidata v mestni koncil, ki sta:

II. distrikt

I Joseph Martinek

IV. distrikt

I Joseph Siskovich

Vsek glas, oddan njima, je glas proti korupciji, proti brezposelnosti in V PRID LJUDSTVA. Oddajte jima svoje FIRST CHOICE glasove. Pošljite ju v mestni svet, da bodo tudi ljudski interesi zastopani v njemu.

njem v svojih kletih. Električne preše, električne sesalke in druge strojne naprave skrbe, da dobivajo mošt po nizki ceni, ostali naravnici proces pa se izvrši na njihovih domovih. Največje naprave te vrste, kakršnih jaz prej še nisem videl, imata Rudi Božeglav ter Joseph Smole. Ko sem opazoval velikanske čebre, goro sodčkov in vložki, meri in je vsled tega veliko bolj zdrava.

Slovenska naselbina v Chicagu ni suhaška, kajti rojaki prevažajo preše in tako ropotijo drug k drugemu vso "vinsko sezono". Bome, bi rekел Belokranjec, tudi v Clevelandu niso naši rojaki zapisani med suhače!

Preše v Chicagu so v primerni s tukajšnjimi malenkost. Več rojakov se peča s to stvarjo "na debelo" in "prešanje" je stvar mašinerije na električni pogon. Napravijo mošta kolikor imajo naročil ter ga razvajajo v sodih rojakom, kateri se nočejo "badrati" s preš-

mizirjev. Sodeloval je pri prvem konzumnem društvu v Ljubljani, pri Produktivni mizarški zadruži itd. Prestal je veliko, in to je bilo menda vzrok, da se po prihodu v to deželo ni udejstvoval v našem mladem pokretu, nego se posvetil bolj družini, katera ni ravno majhna. Zagotavljal mi je, da ostane zvest naročnik Proletarca do konca. Martin je vzliz svojim 60. letom še vedno čil in se rad spominja naših stremljenj ter bojev v mladosti proti izkorisčevalcem in reakciji.

(Dalej prihodnjič.)

30,000,000 volilcev v Angliji

V Angliji ima volilno pravico okrog trideset milijonov moških in žensk.

NAJVEČJI SOVRAŽNIK.
Največji sovražnik ljudstva je nevednost.

Zanimivo je bilo tudi poročilo tajnika Walter Nesbita o

PREDAVANJA ANNE P. KRASNE V ILLINOISU IN WISCONSINU

Anna P. Krasna bo pod pokroviteljstvom klubov in društev Prosvetne matiche illinoiske-wisconsinskega okrožja predaval oktobra in novembra v sedmih naselbinah. Sodružica

S konvencije premogarjev

12. distrikta

Springfield, Ill.—Dne 6. oktobra je pričela tu zborovati konvencija 12. distrikta U. M. W. of America. Zborovanje je otvoril predsednik John H. Walker. Konvencija so pozdravili razni mestni uradniki in Henry Bogaski, predsednik od Labor Body v Springfieldu. Vse delegatov je bilo 417. Precej delegatov je bilo zaslišani pred poverilnim odborom, predno so dobili pravico do sedeža na konvenciji. Delegat Young, pripadnik John L. Lewisa, je priporočal konvenciji, da najnikar ne prizna delegatov dotednih lokalov, kateri so še zadnji čas poravnali ali plačali zaostali asesment organizaciji. S tem je hotel Young povzročiti na konvenciji med delegati nesporazum, kar se mu pa na priporočilo predsednika ni posrečilo.

Pri popoldanskem zborovanju je prediožil tozadnevi odbor spored konvencije, ki je bil z nekaterimi dodatki sprejet. Nato je pričel čitati predsednik Walker svojo poročilo, ki je obsegalo 60 strani. Načalo se je na razmere v uniji od 10. oktobra 1929 do zdaj na različne probleme, ki so se v tem času obravnavali v organizaciji. Obsirno je obrazložil zadevo injunction, kateri še obstoji proti gl. predsedniku John L. Lewisu. Walker je v svojem govoru izjavil, da raje takoj resignira kakor pa da bi delal pod diktatorstvom John L. Lewisa, to je, ako sedanja konvencija odpokliče injunction. Debata v zadevi indžunkšna je trajala pet dni. Razume se, da so delegati govorili za in proti injunctionu. Za odpoklic te sodne preovedi proti Lewisu (injunction) so govorili John L. Lewisovi privrženci. V pondeljek 12. oktobra je bila debata zaključena. 306 delegatov je glasovalo, da se injunction ne odpokliče, nameč da ostane še v veljavi, proti pa je glasovalo 111 delegatov. V tej važni točki kontrole nad U. M. W. 12. distrikta so bili John L. Lewisovi privrženci temeljito poročeni.

Zanimivo je bilo tudi poročilo tajnika Walter Nesbita o

finančnih in članstvu 12. distrikta U. M. W. od leta 1909 do zdaj. Ako bi navajal v tem dopisu podrobnosti iz poročila bi vzel preveč prostora. Omenim naj le, da je leta 1909 imel illinoiski distrik 63,930 članov. To število je potem naraščalo do leta 1923, ko je imel 12. distrik 98,985 članov. Potem je začelo padati in leta 1930 je bilo v 12. distriktu le še 41,472 članov. Poročilo pokazuje, da je v letu 1930 plačevalo prispevke uniji 26,953 članov, 14,519 pa je bilo pasivnih (Exonerated). Sentiment te konvencije pokazuje, da v 12. distriktu U. M. W. of A. uporniški duh ostane in da se bo boj proti intrigam Lewisu nadaljeval.

John Gorick.

Tajnik okrajne S. P. pride na sejo kluba št. 1 JSZ

Chicago, Ill.—Noben član in članica naj ne izostane s prihodnje redne seje kluba št. 1 JSZ, ki bo v petek 23. oktobra. Pridite točno ob 8., da toliko prej skončamo z dnevnim redom. To bo skupna seja z mladinskim odsekom. Govornik bo Adolf Dreifuss, tajnik socialistične stranke okraja Cook. Pomenili se bomo, ali naj imamo v bodoče dve ali eno redno sejo. Ako se izrečemo za dve, ali naj bo ena s slovenskim in druga z angleškim ponovnim jezikom.

Po seji bomo imeli zabavo, vse drugo pa izveste na seji in na zabavi.—P. O.

Predavanje v Waukeganu

Waukegan, Ill.—Iz Prosvete in Proletarca razvidim, da vlada za predavanja Anne P. Krasna v naselbinah veliko zanimalo.

Mi jo bomo čuli v sredo 28. okt. ob 8. zvečer v Slov. nar. domu. Rojaki in rojakinje, pridejte poslušati to delavsko govornico polnoštevilno. Starši so prošeni, da privedejo s sabo sinove in hčere. Ako bo dovolj mladine, bo imela s. Krasna poleg slovenskega tudi angleški nagovor za našo mlado generacijo.

Po predavanju bomo imeli domačo zabavo.

Vincenc Pink.

ANNA P. KRASNA.

Krasna je znana slovenska slovenskemu delavcu in delavki, kateri čitajo napredne liste. Predavala ali pa govorila je na shodih že v mnogih krajih. V tema dvema državama bo zdaj prvič na predavateljski tur.

Danes, ko se preosnovlja vsa struktura človeške družbe, ko so ljudstvo naravn

To in ono pri nas in drugod

Cleveland, O. — Ni dolgo te-
ga, ko so clevelandski brezpo-
selni delavci pod vodstvom ko-
munistov, 600 po številu, pri-
korakali v City Hall na zbor-
ovanje koncilmanov. Župan, ki
je predsedoval seji, ni bil vesel
tolikega števila nepriznanih go-
stov in jim ni dal besede. Toda
tihovih govorovki so si jo vzeli
vseeno, in so nehalo šele na po-
licijsko posredovanje. Komu-
nisti hočajo s svojimi spiči bre-
plačno oglašati niti prida kon-
cilmane, kar menda ni najbolj-
ša taktika za delavce. V torek
po tem dogodu je policijski
šef pripravil 150 policajev, da
bi varovali "red in mir" na seji
mestnih mož, toda komunistov
ni bilo bližu.

Teden prej je prišlo do po-
bojev na E. 47th St. in Wood-
lawn Ave med tremi polacicami in množico. Kakor so se gla-
sila poročila, je nekdo komu-
nističnih govorovki omenil ljudem, da bodo iz tega in te-
ga stanovanja vrgli družino si-
loma na cesto radi neplačane
stanarine. Ljudje so se obrnili tja, prisla je tudi policija, in
tedaj se je začelo. Polacicija za-
gotavlja, da so bili napadeni
in v obrambo so streljali v
zrak. Pa ni pomagalo, zato
so spustili strelje tudi v množico. Dva izmed množice sta
obležala mrtva.

Te demonstracije so posledi-
ca sedanjih razmer. Večino-
ma so brezplodne in žrtve ne-
potrebne. Največkrat padejo
ljudje, ki so le iz radovedno-
sti zraven, ali pa ker so jih go-
še slabše kakor belopoltnim
delavcem. Povprečno so pla-
čani slabše in takega življenga
manj privajeni. Kapitalisti jih
izkorisčajo bolj nego belokož-
ce. Zapostavljeni so. Com-
munity fond je izčrpan. Za
črnce je bil po navadi vedno
prazen. V takih razmerah ni
čudno, ako vzkipe. Odgovorni
faktorji so se končno spomnili,
da so črni tudi ljudje in se
močno bolj brigajo zanje.

Tovarnarji so v svojem času
importirali mnogo črncev s
plantaž na gorskem jugu in se
spustili strelje tudi v množico. Dva izmed množice sta
obležala mrtva.

Te demonstracije so posledi-
ca sedanjih razmer. Večino-
ma so brezplodne in žrtve ne-
potrebne. Največkrat padejo
ljudje, ki so le iz radovedno-
sti zraven, ali pa ker so jih go-
še slabše kakor belopoltnim
delavcem. Povprečno so pla-
čani slabše in takega življenga
manj privajeni. Kapitalisti jih
izkorisčajo bolj nego belokož-
ce. Zapostavljeni so. Com-
munity fond je izčrpan. Za
črnce je bil po navadi vedno
prazen. V takih razmerah ni
čudno, ako vzkipe. Odgovorni
faktorji so se končno spomnili,
da so črni tudi ljudje in se
močno bolj brigajo zanje.

Michael Casper, mehanik od
clevelandke "tool and die"
firme se je vrnil iz Rusije in se
zelo hudo nanjo. Pravi, da
ko je ugledal kip svobode v
newyorski luki, bi jo najrajše
objel in poljubil. Trdi, da se
v Zed. državah tudi brezposel-
nim delavcem boljše godi kakor
v Rusiji zaposlenim. Komunizem
je po njegovem "ra-
ket". (Morda, toda kapitalizem
je res raketirstvo!) Štiri
meseca je moral čakati, predno-
so mu dovobili odpotovati.

Iz teh pripomb bi morda kak-
prijetljiv sovjetske unije misli, da
sem sovražnik države de-
lavcev in kmetov. Imam zanjo
tudi ugodne pripombe. Niso
vsi tuji inženirji takih misli,
kakor Michael Casper. Enim
napredovanje petletke tako u-
gaja in jih veseli gradnja no-
vih industrijskih mest. Dvigajo
se npr. nove tovarne za izdevo-
vanje traktorjev in ena velika
je že izročena obrata. Eni novi-
so nedavno slavnostno polo-
žili vogeleni kamen in iz pro-
pagandističnih ozirov je bil po-
slan pozdrav komunistični
stranki.

Sovjetski študentje, katere
so odbrale sovjetske oblasti v
raznih kontestih za potovanje
po evropskih mestih, so se vr-
nili v Odeso. Bili so v Londo-
nu, Berlinu, Hamburgu, Mila-
niju, Rimu in Carigradu. Pripe-
liali so se nazaj s svojo ladijo
Ukraina. V Odesi jih je spre-
jela godba z igranjem Interna-
cionalne. Časnikarjem se rekli,
da so v vseh omenjenih mestih
opazili veliko revščino, mnogo
brezposelnih, polna skladischa,
prazne hiše ter gladne otroke
in matere.

Nemčija je dobila to leto do
septembra do sovjetov za 749,-
000,000 mark naročil, ali okrog
\$190,000,000. Za te vsove je
Nemčija oskrbela Rusiji po-
trebno mašinerijo ter druge iz-
delke. Lansko leto so znašala
sovjetiki naročila v Nemčiji le
49,000,000. Toliko večja so bila
v Zed. državah. Zdaj je
narobe, kar je deloma krivo
brezposelnosti v tej deželi.

Vrši se na Drenovem v naših dneh;
Vodja programa in igre JOŠKO OVEN.

VSTOPNICE: V predprodaji 50c; pri blagajni 75c.

PRIČETEK OB 3. URI.

PO PROGRAMU PLES IN PROSTA ZABAVA.

JOHN KOČEVARJEV ORKESTER.

PRIHODNJA PRIREDBA KLUBA ŠT. 1 JSZ.: Jesenski kon-
cert pevskega zora "SAVA" 29. novembra popoldne
v dvorani Č. S. P. S.

"JAKOB RUDA"
socialna drama v 3 dejanjih.
Spisal IVAN CANKAR.

JAKOB RUDA, posestnik na Drenovem Peter Bernik
ANA, njegova hči Alice Aratch
MARTA, njegova sestra Angelina Zaitz
IVAN DOLINAR slikar Anton Andres
PETER BROŠ, podjetnik in trgovec John Olip
DOBNIK, posestnik in gostilničar Frank Udovich
ALMA, njegova hči Katherine Beuk
KOZELJ, inženier John Kočevar
JUSTIN, učitelj Johnny Rak
KOŠUTA, prejšnji pisar Rudov Joško OVEN
delavec; gostje.

Vrši se na Drenovem v naših dneh;

Vodja programa in igre JOŠKO OVEN.

VSTOPNICE: V predprodaji 50c; pri blagajni 75c.

PRIČETEK OB 3. URI.

PO PROGRAMU PLES IN PROSTA ZABAVA.

JOHN KOČEVARJEV ORKESTER.

PRIHODNJA PRIREDBA KLUBA ŠT. 1 JSZ.: Jesenski kon-
cert pevskega zora "SAVA" 29. novembra popoldne
v dvorani Č. S. P. S.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI
JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvatskem, Slovaškem, Češkem, Poljskem,
kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

SKEBOV NIKOLI NE ZMANJKA

Ko so šli nedavno pristaniški delavci v Bostonu na stavko, je kompanija postavila na njihovo mesto za izkladanje tovora iz parnika pisarniške klerke, katerim je iz piastolovitva in želje po notoritetu povejala nekaj milijonskih pojavkovalec. Čašnički fotografi so jih slikali in rezultat imate gor. So ljudje, ki nimajo nobenega ponosa. Bogataški delaniči se z stavkovalom že celo postavljajo, ker ne vedo, kaj znači garanje pristaniškega delavca leta z letom pri pičlem zaslužku.

ročnikov, pod katerim je bil podpisani P. P. Omenja med drugimi ime O'Green. Pravi, da je bil z agitatorjem nevlju-
den. V Slov. del. domu ima trgovino Tone Ogrin. Takoj so ga nekateri vprašali, ako ni on mogoče dočiti "O'Green". To-
ne mi je rekel, naj dam v jav-
nost, da on ni imel opravka z nikakim zastopnikom. Bil je vedno naklonjen naši stvari. Ker bi mu opazke kakor je omenjena lahko škodovale, in istotako komu drugemu, ki ni prizadet, bi bilo prav, da se pri takih dopisih naveده, od kje so in kdo je pisec.

Eva Coff je igrala vlogu žu-
panove Micike na skupini pri-
rebi društva SSPZ. To je bilo 4. oktobra v Slov. del. domu. Neki kritik jo je v Cleveland Journalu, kateri je last Enakopravnosti, prav strankarsko grajal. Ta pristranost je raz-
vidna še posebno v tem, da je po-
vhvalil John Steblja, zastopnika Enakopravnosti. Vse pri-
znanje Steblja kot dobremu igralcu, toda tudi njej ne bi smel kritik delati krivice, aka je — kritik. Ostalih pet igral-
cev je pa sploh pozabil.

Ako bi se taka kritika pojavi-
vala v Proletarju, to bi bilo
prahu! Bil sem na predstavi v zato lahko trdim o pristra-
nosti kritika.

Gotovo sta naša kandidata v
mestni svet omenjena v tem li-
stu v kakem posebnem dopisu.
To sta Siskovich in Martinek.
Dajte jim prednostno ali first
choice glasovno. Agitirajte, da
ju izvolimo.—Frank Barbič.

Iz teh pripomb bi morda kak-
prijetljiv sovjetske unije misli, da
sem sovražnik države de-
lavcev in kmetov. Imam zanjo
tudi ugodne pripombe. Niso
vsi tuji inženirji takih misli,
kakor Michael Casper. Enim
napredovanje petletke tako u-
gaja in jih veseli gradnja no-
vih industrijskih mest. Dvigajo
se npr. nove tovarne za izdevo-
vanje traktorjev in ena velika
je že izročena obrata. Eni novi-
so nedavno slavnostno polo-
žili vogeleni kamen in iz pro-
pagandističnih ozirov je bil po-
slan pozdrav komunistični
stranki.

Sovjetski študentje, katere
so odbrale sovjetske oblasti v
raznih kontestih za potovanje
po evropskih mestih, so se vr-
nili v Odeso. Bili so v Londo-
nu, Berlinu, Hamburgu, Mila-
niju, Rimu in Carigradu. Pripe-
liali so se nazaj s svojo ladijo
Ukraina. V Odesi jih je spre-
jela godba z igranjem Interna-
cionalne. Časnikarjem se rekli,
da so v vseh omenjenih mestih
opazili veliko revščino, mnogo
brezposelnih, polna skladischa,
prazne hiše ter gladne otroke
in matere.

Nemčija je dobila to leto do
septembra do sovjetov za 749,-
000,000 mark naročil, ali okrog
\$190,000,000. Za te vsove je
Nemčija oskrbela Rusiji po-
trebno mašinerijo ter druge iz-
delke. Lansko leto so znašala
sovjetiki naročila v Nemčiji le
49,000,000. Toliko večja so bila
v Zed. državah. Zdaj je
narobe, kar je deloma krivo
brezposelnosti v tej deželi.

Vrši se na Drenovem v naših dneh;

Vodja programa in igre JOŠKO OVEN.

VSTOPNICE: V predprodaji 50c; pri blagajni 75c.

PRIČETEK OB 3. URI.

PO PROGRAMU PLES IN PROSTA ZABAVA.

JOHN KOČEVARJEV ORKESTER.

PRIHODNJA PRIREDBA KLUBA ŠT. 1 JSZ.: Jesenski kon-
cert pevskega zora "SAVA" 29. novembra popoldne
v dvorani Č. S. P. S.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI
JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvatskem, Slovaškem, Češkem, Poljskem,
kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

"Lažizdravnik" na wauke- gangskem odru

Waukegan, Ill. — Ker se svet
vsevanskičemerno drži za-
radi to proklete depresije, se
je diamski odsek S. N. D. od-
ločil vpravzoriti v nedeljo 25.
okt. "Lažizdravnika", ki je ena
najsmesnejših iger, kar ste jih
še videli na našem odru.

Prvo dejanje se vrši v zdrav-
nikovi sobi in drugo v gostilni,
ravno na nedeljo, ko je žegna-
nje v fari. Pravi zdravnik odide
z doma in sporoti svojemu slu-
gi Boštjanu, da ga ne bo domu
vsaj 24 ur. Boštjan je zdrav-
nikovega odhoda zelo vesel ker
se lahko zvali na mehki divan.
Nato pride njegov priatelj Lip-
e, ves obupan, ker nima nitri
ficka v žepu. Tudi će ga po-
staviš na glavo, ne bi ničesar
iztrkal iz njegovih žepov. Rad
bi se vrtel s svojo Rezikom, toda
Boštjan tudi nima denarja, da
bi mu pomagal. V tej zagati ju
zmoti pismonoša, ki prinese za
zdravnika nakaznico v vsoti 50
litr. Kdo je ponaredil zdrav-
nikov podpis na nji in vzel de-
nar, boste videli na predstavi.

Ko gre Lipe v čakalnicu, vi-
di, da cakajo zdravnika dva
kmetia in ena kmetica. Vesel
naznani Boštjanu, da ima no-
vo idejo. Ker se je Boštjan
vedno hvalil, da zna tudi zdra-
viti, sta začela ordinirati. Prvi
bolnik je Prekla. Lahko se bo-
ste prepričali, da ni še noben
diletant izvršil svoje vloge ka-
kor jo bo ta. Druga je Jera,
precej gluha ženska. To vlogo
ima znana igralka Hrovatinova.
Samo ta prizor bo vreden
vstopnine, in kadar bo igro za-
mudil, mu bo potem žal. Tretji
je Zevnik. Uf, kako ga bole-
zobje... In zakaj bi ga ne, saj
ima večje kot naša krava, pra-
vi Jera. V drugem dejanju
streže v gostilni Rezika, prava
slovenska kelnarica. Starih go-
stov je sita; vleče jo k mladim
ljudem; pismonoša je več kot
srečen, ko mu pove, da le nje-
ga ljubi in ji ni za Lipeta, ki
nimai nič stalnega. Tu se sni-
dejo vsi in tudi orožnik pride
ter aretira Lipeta in Boštjanu.
V predpisovanju zdravil sta-
na pravila veliko pomoto, ki jo
izveste na predstavi. Vstopni-
ce na predprodaji je 40c in pri
blagajni 50c. Po igri bo ple-
snil, mu bo potreben dolar za vsak vlo-
žen dolar.

Spored se prične ob 2. po-
polnem. Sodelujejo solisti, pev-
ski zbor Karl Marx, socialisti
in drugi govorovi, delav-
ski telovadci, kooperativni
kvartet, godbena šola, Slova-
ška prosvetna družba itd.

Tu zapušča soproga John
Zusta ter sina Johna v Midway-
ju, Franka v Detroitu, brata v
Bridgeville, Pa., v starem kra-
ju pa tri brate v sestru.

Naj ji bo ohranjen blag spo-
min.

Popoldanski spored vključu-
je koncertne točke, v katerih
nastopajo sodelujoči slovenski
in češki pevski zbori ter sloven-
ska godba. Nastopita tudi dva
telovadna odsek. Govori bo-
do v slovenskem, češkem in an-
gleškem jeziku.

Zvezči bomo imeli zadružno
večerjo (co-operative supper)
za — 50c.

Vstopnina na popoldansko
priredbo je 25c. Večerja bo
pripravljena pod vodstvom žen-
skega odseka Slovenske zadru-
ge. Na svidenje v nedeljo!

Anna Barbič.

Posetimo prireditve kluba št. 1 JSZ v Bridgeportu

Glencoe, O. — Vsebina k na-
slonu tega dopisa je na koncu,
da si laglje zapomnite vabilo.
Sedaj pa nekaj

PROLETAREC

List na interes delavskega ljudstva.

Izbaja vsak četrtek.
Slovenska Delavska Tiskarna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo let. \$8.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leta \$3.50; za pol leta \$2.00.Vsi rokopisi in oglaši morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev
v številki tekočega tedenja.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$8.50; Six Months \$2.00.

Address.
PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

Delavske kolekte pod načnimi pretvezami

"Reading Labor Advocate" je nedavno priobčil članek z dokazi, kako je komunistični pomožni odbor za premogarje z zvijačami prevzel več pošiljk, katere so bile naslovline socialističnemu pomožnemu odboru v Pittsburghu in jih razdelili pod svojo kontrolo kakor je bilo njemu po volji. Oba odbora sta namreč imela urad v Pittsburghu in komunisti, vedoč, da so na železniških postajah posilitve v blagu, so jih enostavno vzeli za svoje.

"Industrial Worker" z dne 19. sept. (izhaja v Seattlu) piše, da je komunistična Mednarodna obrana le krinka, pod katero se skriva parazit. V dokaz temu navaja, da je omenjena firma nakolektala v prvih treh mesecih tega leta \$16,155.88, toda le \$2,299.25 je porabila v nabranem namen. Za upravo (kar znači plače agitatorjev in slično), oglašanje in organizacijo so potrošili \$6,553.88, za svoje glasilo "Labor Defender" pa \$5,518.64. To je za tak list izredno visoka vsota. Plače kolektorjev so znašale \$3,388.

Znano je, da ima komunistično gibanje v Ameriki razne reliefs, "delavske obrambo", odbore za obrambo črncev itd., in vse te "ustanove" uposlujejo veliko agitatorjev, kateri sicer nimajo velikih plač, toda so hrbitenica komunistične stranke. Samo v Chicagu npr. je več plačanih komunističnih agitatorjev in uradnikov, kot pa jih je imela soc. stranka ko je bila na višku po vse Ameriki.

Omenjeni list, ki je glasilo I. W. W., pravi, da komunisti s svojo parazitsko obramo škodujejo resnični obrambi marsikaterega delavca, ki je v ječi. Znano je npr., da so nakolektali tisoče za Sacco in Vanzetti, toda pravemu obrambnemu odboru, ki si je res prizadeval, da ju osvobodi, so dali le nekaj sotakov, tisočake pa so potrošili za "obrambo", z drugimi besedami, za plače svojih ljudi ter za podporo svojemu tisku. Ta način oni ne smatrajo za varanje, nego je popoloma v soglasju z njihovo taktiko, katera ne zahteva pozitivnih dejanj in uspehov, nego čimveč šuma. In priznati se jim mora, da so v tem res uspešni. Le maloko pa ve, da ta še pas ameriški delavci draga plačujejo.

Grom političarjev proti Wall Streetu

Razni kongresniki, senatorji in celo govorji v teh časih na shodih zelo radi grme zoper Wall Street. Vpijejo proti trustom, proti velebankirjem in pomilujejo male trgovce, katere ogroža "chain store" sistem.

Volilci jim ploskajo in odobravajo njihove "radikalne" besede. Toda z besedami, neglede kako so gromovite, ne bodo porušili Wall Streeta. Moči velikih bankirjev tak besedni veter ne bo omajal. Sistem podružnih trgovin vzlič njim raste. Trusti se razvijajo v še mogočnejše kombinacije.

Kaj je program republikanskih in demokratskih "progresivcev", ki se hudejo nad velebankirji, trusti in nad "posebnimi privilegiji", kakor oni označujejo kapitalizem? Nič drugega kakor več državne kontrole zahlevajo in pa zakone, kakor je npr. Shermanov protitrustni zakon.

Državne kontrole je že zdaj dosti. Komisij, ki nadzirajo železnice in meddržavni promet, ki določajo višino voznine, carin itd., je obilno in državo stanejo visoko vsto. Zakonov, ki "kontrolirajo" industrijo in "preporučujejo" trustee, ne manjka.

Manjka pa močne stranke z ljudskim programom, ki bi služila ljudstvu. Ako bi bili takozvani "progresivci" med republikanci in demokrati iskreni, bi to priznali in se pridružili socialistični stranki.

Kadar sili v vas človek, ki menja svoja prečiščanja po vetrui, zato ker je brez načel, izrazite mu na dostenju način svoje zaničevanje.

LIGA NARODOV IN JAPONSKA OKUPACIJA MANDŽURIJE

Liga narodov je bila že dostikrat v neprijetnem položaju, a menda še nekakrat v toljščem kakor prošlih par tednov. Japonska je tebi nič meni nič temeljito pripravila svoj vpad v Mandžurijo, katera je bila že prej napeljana pod Japansko posest. Japonski imperializem ima v mandžurski industriji, železnicah in rudnikih nad milijardo dolarjev kapitala. Evropa ter Zed. države imajo skrb čez glavo z "depresijo", Anglia ter Nemčija imata vrhutega še notranjo politično krizo, Kitajska je bila silno prizadeta vlad velikanskih povodnj, njeni enotnosti uničujejo še civilna vojna, oborožena moč sovjetske Rusije pa je par tisoč milj stran od Mandžurije, četudi Sibirija meji ob Mandžurijo. Te okolščine je izrabil japonski imperializem, da se še bolj utrdi v tej bogati kitajski provinci ter si jo popolnoma podljavi. Kelloggovi mirovni pakt določa, da se ne bo nobena država, ki ga je sprejela, posluževala vojne za desegovo svojih namenov. Japonska je prva kršila ta pakt. Statut lige narodov določa, da ne sme nobena članica lige začeti z agresivno vojno. Japonska je ta pakt kršila. Posebna pogodba, sklenjena med Japonsko, Kitajsko in petimi drugimi državami, ki imajo velike interese na dalnjem vzhodu, do-

loča, da se morajo vse članske države i med njimi, ki bi nastali radi prebomov v Aziji, reševati na mirne načine. Japonska pa je predala svojo okupacijske čete v Mandžurijo, njeni aeroplani bombardirajo kitajskih mest in v kitajskih pristaniščih se šopirijo japonske vojne ladje. Kitajska vlada apelira na ligo narodov za pomoč, liga pa prosi Japonce, raj se na lep način umaknejo. Več take sugestije je Japonska ediktonila ter insistira, da je ta spor njenega notranja zadeva in da se je pripravljena pogajati edino s Kitajsko, toda brez vsakega "zmanjega" posredovanja. Ta incident dokazuje, da sta kapitalizem in imperializem nepopolnoljivja. Edino zdravilo je, da se ju odpravi s koreninami vred. Na vrhni sili na levi so japonske vojaške barake v Mukdenu, glavnem mestu Mandžurije. Japonci trde, da so baraku, katera je v plamenih, začiali Kitajci. Požar se je dogodil 18. septembra. Spodaj na levi so japonski vojaki v akciji, ko obstrelijujo predmestje Mukdena predno so ga okupirali. Na desni zgornji so japonski vojaki, ki redno stražijo južnomandžursko železnico, katera je japonska posest in zvezana z rusko sibirsko železnicu. Desna slika spodaj prikazuje prihod japonskih akupacijskih čet v Mukden.

I. Cankarjev dan v Chicagu

Chicago, Ill. — Opozorjamovas na spored prieditev dramatika odkesa kluba št. 1, katera bo v nedeljo 25. oktobra v dvorani CSPS na 1126 W. 18th St., kjer imamo običajno naše večje predstave in koncerte. Spored v podrobnostih je priobčen na 3. strani v oglasu.

Dramski odkes je to prieditev krstil s "Cankarjev dan". Razen Cankarjeve drame v 3. dejanjih "Jakob Ruda" boste videli prizor, prirejen po Cankarjevi knjigi "Kurent", in prizor povzet po Cankarjevem slovitem delu "Hlapec Jernej in njegova pravica". Igralci, ki nastopajo v tem priporočenem, so navedeni v prej imenovanem oglasu na 3. strani. O Ivanu Cankarju poda obris Joško Oyen.

Drama "Jakob Ruda" pride v nedeljo prvič na ameriško-slovenski oder. Dramski odkes se je potrudil, da poda s to otvoritveno predstavo dela našege velikega mojstra in ne bo vam žal, ako boste prisostvovati.

Videli boste hlapca Jernea, kako tolmači župniku svojo sveito misijo o pravici, in čuli boste župnika, ki mu tolazeče razkrila, kako in kaj. Ko pride Jernej v župnišče, ni župnika še notri. Na steni ugleda razpeljo, pa se z njim razgovarja in mu ognjevito pripoveduje o pograženi pravici.

V prizoru iz "Kurenta" boste videli omizje narodnih mož, ki slave spomin umrlega pisatelja. Naprej je se in končno že nič vedo, kdo je že bil tisti, katerega spomin proslavlja. In narodni voditelj končno v jezi pove, da je pravzaprav vseeno. Glavno je, da pride narodna družba skupaj ter se veselo napije in po svoje zabava. In videli boste Kurenta, romarja-godca in vso veselo, rajajočo družbo. V tem prizoru sodeluje pevski zbor "Sava".

Drama "Jakob Ruda" je bila obširno opisana v eni prejšnjih številk. Je lahko razumljiva. Prosimo občinstvo, da pride v dvorano točno, pa se tudi spred prične točno. Dvorana bo odprta ob 2:30 in začetek predstave je ob 3. Po predstavi bo

plesna in prosta zabava do polnoči. Ne bo vam žal družbe.

Cene vstopnicam so v predprodaji znižane eno tretjino. So po 50c, medtem ko smo za slične programe v prošlosti imeli vstopnino od 75c do \$1. Dobite jih pri članih in članicah kluba, pri tajniku Berniku in v uradu Proletarca.—P. O.

Slovenski kandidatje v Clevelandu

Cleveland, O. — Cleveland si pri vsakih volitvah pomnoži število slovenskih kandidatov. Igranje na narodno hudo med našimi politiki čezdralje manj zaledje, kajti oni imajo ambicije, rojaki pa glasove. Tako se jih vedno več poteguje za koncilmanske sedeže in vsi obljubujejo, da bodo delovali za združenje, da bodo delovali za rojake, da naj volijo zanje kot Slovence — vsi razen Siskovicha, ki kandidira kot socialist. Izmed slovenskih koncilmanskih kandidatov je on najbolj Slovenec, ker se največ udejstvuje v slovenskem društvenem življenju, toda naši "narodnjaki" tega ne vidijo. Ako bi bili pošteno narodni, bi zanj agitirali, toda oni so pač protidejstvo "narodni".

Delavci imajo do 3. novembra čas, da o tem premišljajo ter izvedejo logičen zaključek.

V Euclidu kandidira za mornarske sodnike odvetnik Kusljan. Mandat njibogekaj, toda menda zadosti za začetek v politični karieri. To je tisti odvetnik, kateri je sprejel tožbo nekega dr. Černeta iz Ljubljane, ki hoče od SNPJ. petdeset tisoč dolarjev odškodnine, dasi po mojem mnenju ni storila omenjenemu Černetu, kakor sem bral pojasnila v Proletarcu, nikake škode. Advokatje seveda sprejemejo kakršnoli tožbo za odškodnino, tudi če gre za krvavo prislužen denar delavske podporne organizacije. Ta tožba ni še končana in se še nič ne ve, kako bo izpadla, kakor je bilo poročano pred časom v poročilu F. Z. v Prosveti.—J. P.

Najboljši jugoslovanski socialistični list je "Proletarec". Prinaša članke, razprave in pregled delavskega gibanja po svetu ter opise aktivnosti v naših naseljih na polju socialističnega in kulturnega dela.

Konferanca in klubova prireditev v Barbertonu

Cleveland, O. — V soboto 24. okt. aranžira barbertonski klub v prid ohijske konference JSZ. v dvorani Samos. pod. druš. Demovina prireditev z govorom voditeljem ter zavarnim spredom. Govornica bo Jane Fradel. Po programu bo plesna in prosta zabava. Vabiljeni ste vsi. Ne pozabite privesti mladine.

Naslednji dan bo v isti dvorani konferanca soc. klubov ter društev Prosvetne matice JSZ. Komur mogoče, naj se udeleži tudi zborovanja, čeprav ni zastopnik.

V nedeljo 25. oktobra ob 3.

pop. bo sodružica Fradel govorila v Slov. nar. domu v dvorani št. 1, novo poslopje.

Za to se vodila veliko zanimanje med mladino in starejšimi ste-rojaki.

Pridobite na ta važni

v petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

V petek 30. okt. zvečer bo v

in prosto zabavo. Mary Musich

POLOŽAJ V JUGOSLAVIJI

Dopis o dogodkih po razglašenju ustave. — Hudi časi

Začetkom meseca septembra imeli pa so dobček prekupeče po vsem svetu šla vest, da je jugoslovanski kralj ukinil diktaturo in vrnil državi ustavo. Jugoslavija je postala ustavna država. Kakšna je ta ustava, smo že pisali. Zapisali smo, da ne gre govoriti o nikakih bistvenih izpremembah in guba velika. Pa se je pri finančnem ministru ustanovil fond, v katerega naj plačajo vsi trgovci ali mlinarji od vsakega kilograma moke ali pšenice po 70 par. S tem boče vlada kriti izgube pri nakupu žita. In tako je pšenica v ceni poskodela, moka pa se je po vsej državi za 70 par podražila.

Podražitev glavnega živeža, moke, je tudi dogodek, ki je prišel kmalu po ustavi.

Potem je prišla nova podražitev. Državna uprava monopola je na predlog odbora za varčevanje podražila vse slabše vrste tobaka in tobačnih izdelkov za petino (za 20%). Da boste razumeli: samo slabše vrste tobak, samo poceni cigarete so podražile, ker kadijo te slabje cigarete samo kmetje, delavci in uredniki in ker se tehto tobačnih izdelkov prodaja največ. Delavcem, kmetom in uradnikom so priložili zaušnico s podražitvijo moke in pšenice, priložili so jim drugo zaušnico s podražitvijo tobaka, in priložili so tretjo zaušnico: državni uradniki bodo morali poslej plačevati stanovanja sami. Državni uradniki so imeli namreč doslej v državnih poslopijih na razpolago stanovanja zastonj ali pa za majhno odskodnino. Tisti pa, ki niso imeli državnih stanovanj, so prejemali nekako doklano na plačo na račun stanovanja, ki ga imajo v privatnih hišah in ga morajo plačevati. Na predlog odbora za varčevanje so uradnikom vzeliti tudi to. Plačevati bodo morali za vsako sobo in vsako drvarnico posebej najemnino državi. Država si bo te zneske (po 80 do 250 Din za sobo) kar lepo odtrgala pri izplačilu plač. Tistim, ki so prejemali za svoja privatna stanovanja doklado, da se ta doklada odvzame. Zvezni državni uradniki, ki ob vsem nižje cene za žito, češ, da veljajo zakonito dolocene cene le za čisto žito, ne pa za "tako smetljivo žito". In če je kmetovalec hotel prodati in prijeti do nekaj denarja je moral prodati žito po ceni, ki jo je diktiral kupovalec. Tako kmetje niso imeli od tega monopolja nič, pač pa so imeli izgubo, je prepovedano pisati časopisi.

To so dogodki, ki so prišli po ustavi. Pa imamo potem še druge. Vlada je poleti razglasila monopol nad žitom. Žito sme nakupovati samo država po dolčenih cenah, nihče drugi. Od države pooblaščeni nakupovalci pa so ponujali kmetom po Banatu nižje cene za žito, češ, da veljajo zakonito dolocene cene le za čisto žito, ne pa za "tako smetljivo žito". In če je kmetovalec hotel prodati in prijeti do nekaj denarja je moral prodati žito po ceni, ki jo je diktiral kupovalec. Tako kmetje niso imeli od tega monopolja nič, pač pa so imeli izgubo,

Potem je prišel zakon o združevanju in zborovanju. Vsako stranko mora potrditi notranji minister, biti mora razširjena na vso državo in mora imeti v vsej državi najmanj 20,000 članov. Kdor ima aparat za pridobivanje članov v rokah, ta bo to stranko lahko osnoval. Najboljši aparat organiziranja ima seveda vlada, režim. Opozicionalne stranke pa so onemogočene iz razloga, da se jih smatra protivne državi.

To so dogodki, ki so prišli po ustavi. Pa imamo potem še druge.

Vlada je poleti razglasila monopol nad žitom. Žito sme nakupovati samo država po dolčenih cenah, nihče drugi. Od države pooblaščeni nakupovalci pa so ponujali kmetom po Banatu nižje cene za žito, češ, da veljajo zakonito dolocene cene le za čisto žito, ne pa za "tako smetljivo žito". In če je kmetovalec hotel prodati in prijeti do nekaj denarja je moral prodati žito po ceni, ki jo je diktiral kupovalec. Tako kmetje niso imeli od tega monopolja nič, pač pa so imeli izgubo,

AEROPLAN UBIL 3 LJUDI V AVTU

V Columbia Cityju, Indiana, je padel na tla aeroplán, katerega je vodil pilot Kenneth Nagley. Prijatel je v telefonski drogi, od katerega se je odbil in padel vrt avta na cesti. Vse tri osebe v avtu je ubilo, pilot pa je bil nevarno počutovan. Na vrhni silki je razbiti aeroplán in spodaj avto, na katerega je padel.

som komentarje o znižanju plač državnim nameščencem in uradnikom, dovoljeno pa je məstno pisati o zniževanju plac državnim uradnikom v inozemstvu.

Kot vidite, so z ustavo res prisuli lepsi časi. Kot zvezue se utrijujo na njeni pouzi začneši, na katerem bo govorila Anna P. Krasna, obeta biti eden največjih v zgodovini te naselbine. Nikomur, ki se ga udeleži, ne bo žal.

Vabljenia je tudi mladina. Ako se odzove, bo imela A. P. Krasna delov na govora v angleškem jeziku.

Vprizorjena bo tudi šaloigra v dveh dejanjih "Gospa Kordula". Kordula je silno ostrala s svojim možem. To svojstvo ji pospešujejo še njene priateljice Ježičkova Marjana, Brbija, Sladkulja, Klunova in druga. Končno se prikaže duh, katerega se Kordula tako ustrasi, da se omehča ter postane dobra svojemu možu, kar Gasperja na vso moč razveseli. Ta igra vas bo rešila resnosti na obrazih. Imeli bomo tudi nekaj deklamacij. Za ves ta spored plačate le 15c vstopnine. Vstopnice dobite pri vseh klubovih članih. Sezite po njih.

Prireditev v nedeljo 25. oktobra ima za nas vzgojevalni pomen. Živiljenje je šola in država se je v njemu učiti, kakovost v vsaki drugi šoli. Delavski govorniki in govornice ter zastopniki naroda, ustavo se stavljajo posredno narod sam, nihče pa se je ne narekuje kar gotovo in zašpalene.

Kdo odgovarja za vse, kar je prišlo nad nas in kar bo se prišlo? Z ustavo je kralj prenesel to odgovornost na po ustavi določeno "narodno" predstavništvo. In za to je bilo treba ustave. Režim se ni izpremenil nič, razmere pa so se poslabšale.

Kdo razume, razume! Kdo že danes ne razume, mu ni pomagati!

John Spandal.

Članstvu kluba št. 114

Detroit, Mich. — V bodočem seje kluba št. 114 JSZ. vrše vsako četrto nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne v navadnih prostorih (116 Six Mile Rd.) Prihodnja seja bo 25. oktobra. Radi važnega sporeda je potrebno, da se je vsi udeležite.

Mnogo članov je brezposelnost hudo pričadela, pa so postali neaktivni tudi v soc. klubu. Vsi prizadeti so vabljeni, da pridejo na sejo in naznanijo svoj položaj tajniku, da jim je izjemne znamke. Nihče, ki je

Sto izvodov za dva dolarja

V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večjo sejo, veselico, shod, predstavo ali kako drugo priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroči. Poiljite naročilo pravčasno!

brez posla in ne more plačati članarine, naj ne izostane iz kluba. Klub in socialistično gibanje je delavstvu danes potrebovano bolj kakor kdaj poprej. Borimo se skupno proti mizeriji in zatiranju združeni v socialistični stranki.

Peter Kisovec.

Stavbinska-posojilna društva so varna

Chicago, III. — V petek 2. oktobra t. l. je Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo izdalо 52. serijo delnic, v katero se lahko vpisete vsak čas med uradnimi urami v uradu društva na 2552 So. Central Park Ave., zrazen W. 26th St.; telefon je Crawford 8200.

V času depresije in krize je potrebno bolj kot kedaj prej misliti, kam naj se vlagajo težko prisluženi prihranki. Stavnil polomi bank v tej krizi so jasno pokazali, v kakšne neprilike zaide človek, ki ima vse svoje prihranke vložene v njih.

Stavbinsko in posojilno društvo ne špekulira z zaupanimi mu denarjem, temveč ga varno in obrestenosno vlagajo na domove svojih članov, na prve uknjizbe, s čimer je varnost investiranega denarja najboljše zavarovana, poleg pa se vloge obrestujejo po višji meri kot na banki ali kje druge.

Rojaki delavci, pristopite v to delavsko gospodarsko podjetje. Postanite član Jugoslovanskega stavbinskega in posojilnega društva, kar bo v vašo lastno korist. Vprašajte za nadaljnja pojasnila v uradu.

Frank Smith.

NORTH SHORE ŽELEZNICA DOBLJA PRIZNANJE.

Izmed električnih železnic je v kontekstu za hitrost vožnje dobila priznalo trofejo North Shore železnica, ki obravljajo vlake med Chicago in Milwaukeejem. To priznanje je določila komisija na konvenciji zastopnikov asocijacije ameriških električnih železnic. Tudi drugo priznanje in istotako tretje so dobile električne proge v členskem okrožju, na meji South Shore line, ki operira vlake iz Chicaga v bližnji kraj v Indiani, priznanje na tretjem mestu pa je dobila Sunset črta, po kateri vozijo električni vlaki iz Chicaga v Aurora. Štirinajst električnih železnic je tekmovalo: Rekord North Shore železnice beleži 48.01 milij na uru, vstevši 16 postaj, na katerih ustavlajo regularni vlaki. Na South Shore proggi je dosegel vlag negotič 47.6 milij na uru in v tej razdalji ima pet regularnih postaj. Električni vlak, ki vozi v Aurora, je dosegel brzino 41.5 milij na uru. V tem času je vključeno ustavljanje na 12 regularnih postajah med Chicago in Aurora.

BOJ MED KATOLIŠKO CERKVIJO IN DRŽAVO V ŠPANIJI SE POOSTRUJE

Po stoletjih dominacije "razporoka". — Izgon jezuitov. Papež protestira. — Nov predsednik republike

(Nadaljevanje s 1. strani.) dovoljenje za vsako procesijo ral. Dasi republikanec, ki žama pristaš konservativnih nazorov in cerkve. Na njegovo mesto je bil izvoljen Manuel Azana, ki je v razvijanju svojega programa dejal, da mora biti ustava republike izrazljudske volje, in od vseh se pričakuje, da bodo to voljo in republiko spoštovali. Kdor pa bo proti njiju intrigiral, bo izprevidel, da se igra z ognjem. Azana je obljubil tudi daleko-sezne agrarne reforme.

Zbor "Svoboda" v Detroitu priredi zabavo

Detroit, Mich. — Soc. pevski zbor "Svoboda" se pridno vežva v petju pod vodstvom svojega povedovoda John Berlisga, in kakor vsako leto, nas bo nedvomno tudi letos iznenadil s kakovo opero, predno pa nam jo vprizore, so zaključili prirediti večerinko ali domačo zabavo v soboto 24. oktobra na 116 Six Mile Rd. Vsi prijatelji "Svobode" so vabljeni, da se je udeleži. Prične se ob 7. zvečer.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Več nujnih dopisov, katere smo prejeli v pondeljek popoldne, smo morali skrajšati, ker so odmerjeni prostor porabili drugi prej poslani prispevki. Priporočamo vsem, da ako le mogoče naj pošljemo nujna napisila in poročila do sobote dopoldne, ker ima uredništvo za ureditev več časa in priliko za boljšo razdelitev gradiva.

Nekaj dopisov je izstalo. Priobčimo jih prihodnjici.

John Metelko, O. D.

Preiščemo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON
Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212.
1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily;
at Hlavaty's Drug Store
1858 WEST 22ND ST.
4:30 — 6:00 p. m. daily.
Except Wed. and Sunday only by
appointments.
Residence Tel.: Crawford 8440.

Anton Zornik

HERMINIE, PA.
Trgovina z mešanim blagom.
Poči in pralni stroji nača posebnost.
Tel. Herminie 2221.

PRIREDBE PODPORNIH IN DRUGIH DRUŠTEV

WAUKEGAN, ILL. — Predstava dram. odseka SND. v nedeljo 25. okt. v Slov. nar. domu.

WAUKEGAN, ILL. — Angleška igra dram. odseka SND. v nedeljo 10. jan. v Slov. nar. domu.

WAUKEGAN, ILL. — Predstava dram. odseka SND. v nedeljo 10. aprila v Slov. nar. domu.

Opomba: Cena objavam v tej rubriki je \$1.00 za cel čas, to je do datum priredbe. Vabilo podporuna in druga društva, da oglašajo svoje priredebe v tej koloni, katera bo pričenčena v listu vsak teden.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.
Telefon Canal 4340.
SLOVENSKO-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC.
Sveže cvetlice za ples, svadbe, pogrebe itd.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2669 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382.
Prista in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA

ATLANTIC PRTG. & PUB. CO.

2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 2012

A. H. Skubic, pred. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

"NAPREJEV" DAN

V NEDELJO 1. NOVEMBRA
V S. S. TURN DVORANI

MILWAUKEE, WIS

Veliki koncert s spevoigro

"NA VASI"

pod vodstvom novega zborovodja

FRANK MIKEKA.

Posebnosti te prirede: nastopi JOŽETA TESOVNIKA z njegovimi citrami, in bratov TURK s saksofonom in kromatično harmoniko.

Vstopnina 50c, z vstopnicami ki se jih dobi brezplačno pri članih "Napreja" pa 35c.

Park View Wet Wash Laundry Co.

FRANK GRILL, pred.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU
Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Ciceru in Berwynu in davačajo čistega na dom.

TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO.

Telefoni: Canal 7172-7173

Chicago, Ill.

1727-1731 W. 21st St.

BORIS LAVRENJEV:

ENAINŠTIRIDESETI

Ruski roman iz državljanske vojne.

Iz ruščine prevedel za "Proletarca" Iv. Vuk

(Nadaljevanje).

DEVETO POGlavje,

Po Marjutkinem računu bi moral biti gardini poročnik Govoruhu-Otrok kot edeninštirideseti.

In postal je prvi v računu njenih deviških radosti.

V Marjutkinem srcu je rastlo nepremagljivo hrepenjenje po poročniku, po njegovih nežnih rokah, po njegovem rahlem glasu, predvsem pa po očeh z nenavadno modrino. Ta modrina je prebolda njene prsi kakor žvenketajoči plamen. In njegove noge so vstrepetavale in omahovale.

Pozabljeno je bilo neprijateljsko Aralsko morje, daveči okus slanih rib s staro moko. Zginilo je temno koprenje po življenju, ki nekjedaleč za neprodirno daljavo vode, divjalo trestajoče skozi deželo.

Po dnevi je odpravljala navadna dela, peklia kruh, kuhalo jeseter, ki je že postajal odvraten in od katerega so dlesna otekala in so se delali okrogli majhni mozoli. Večkrat je šla k obrežju, da pogleda, če ni videti kje zaželenega jadra.

Zvečer, ko je solnce zginilo s pomladanskega neba, je šla v svoj kot na desko, stisnila se nežno k poročnikovim ramam in poslušala.

Mnogo je znal pripovedovati poročnik.

In on je umel pripovedovati.

Po noči pa se je oddajala udano in nežno, kakor golobica, prehajala v vrče ljubimka in se predajala vso.

Onemogja je zaspala; v sreči so vstrepetavale njene ustnice na suhljacem, kakor porcelan sjajocem obrazu...

Počasi, kakor oljnato valovje so polzeli dnevi.

Nekoč je sedel poročnik na pragu koče in se grel na solncu. Pogledal je na Marjutkine prste, ki so s privajeno hitrostjo vlekli z maznega karpa luskine. Zgrبانil je čelo in rekel, stresaja z ramami:

— HM ... kakšna neumnost, vrag vzami! — O čem govorиш, dragi?

— Neumnost, rečem ti ... celo življenje je popolna neumnost. Vojevanje, vdahnjenje ideje. Neumnost! Slike, kakor na fotografični karti. Gardni poročnik? K hudiču z gardnim poročnikom. Ziveti hočem ... Seden-mindvajset let sem na svetu in sedaj še vidim, da pravzaprav še sploh nisem živel. Izdal sem mnogo denarja, potoval sem po svetu — iskal nekakšen ideal; v srcu pa je vsed praznote vedno vrtala nezadovoljnost in silno hrepenjenje. No, mislim, če bi mi takrat kdo povedal, da bom doživel svoje najbogatejše dni tukaj na tem pustem peščenjaku sedel bedastega morja, bi tega ne verjel.

— Ka si rekeli? Kakane dni?

— Najbogatejše. Ne razumeš? Kako ti naj razložim? Torej takšne dni, ko ne čutiš v sebi, da stojiš svetu sovražno nasproti, ko se ne čutiš kot nekak njegov del; ki je doloden za samostojno borbo, nego ko se čisto ves — razsiril je roke — spojiš s to svetovno mamo. Sedaj čutim, da sem vznik iz te mase ne razdržljivo. Njen dih je moj dih. Cuj ka-ko kipi: ŠU ... řI ... ŠU ... řF ... ſurf.

Ni to zagon valov; jaz sem, moja duša, moje telo — Marjutka odloži nož.

— Učeno govorиш. Ne razumem vseh tvojih besed. Povedala bom priprosto: srečna sem sedaj.

— To je samo razloček v besedah, drugače pomeni isto. Zdi se mi sedaj ... da bi bilo dobro, če bi tega bedastega, vročega peska zapustila, ostala za vedno tukaj in se vselelo v brezskrbno, kakor riba v vodi, igrala pod solčnimi žarki.

Marjutka je zamišljeno gledala v pesek, kadar da se je spomnila nečesa važnega. Prizadeto in ob enem nežno se je začela smerjati.

— Ne ... kaj še! Tu ne bi rada ostala ... Življenje tu je preveč gnilobi podobno. Nikogar ni, da bi mu pokazala svojo srečo. Samo gnilne rive vsekrog. Mora biti pač že konec marca. Tako hrepenim po živih ljudeh.

— Ali midva nisva živa?

— Živa sva pač; ker pa je ostanek plesneve moke samo se za en teden in naju skorbut (gniloba dlesen) razje ... kaj potem?

Poleg tega dragi, moraš tudi vpoštevati, da sedaj ni čas ležati na peči. Tam nekje se gotovo bijejo naši in se preliva kri. Vsaka roka je potrebna. Vendar ne morem mirno sedeti in udobno živeti. Nisem zato prisegla zastavi.

Poročnikove oči se zasvetijo vse začudene. Kaj? Hočeš mar zopet k vojakom?

— Kaj pa si misli?

Poročnik je molčal za trenutek in sukal trsko v rokah, ki jo je odtrgal z vrat. Nato pa je rekel počasi in enakomerno:

— Kako čudna mačka si ti. Kaj sem misli reči, Mašenka: Vsa ta neumnost mi je zrastla preko glave. Koliko let morije in krvi. Jaz vendar nisem kar iz plenic prišel k vojakom. Tudi jaz sem neko poznačl veško dobro življenje. Do nemške vojne sem bil dijak; študiral sem filozofijo. Zivel sem

za svoje drage, zveste knjige. Mnogo knjig sem imel. Tri stene sobe so bile do vrha s knjigami pokrite. Večkrat zvečer, ko je za mojim oknom petrograjska megla lovila z viažno šapo ljudi in jih zvečila s svojo enakomernostjo, v sobi pa je gorela peč in svetila luč skozi modri senčnik, sem vzel knjigo. Vsedel sem na stol in občutil sem — kakor sedaj — popolno brezskrbnost. Duša je svetila in slišalo se je šelestjenje cvetlic. Veš tako, kakor pomladni mandlinova drevesa?

— Hm — je odgovorila Marjutka in prisluškovala.

— No, in nekoga usodepolnega dne se vse to razbijje, razleti in zvali v prepad ... Kakor da se je zgodilo danes, vidim ta dan pred seboj. Sedel sem na verandi vaškega dvorca in čital.

Celo knjige se spominjam. Škrilatno je zahajalo solnce in je obdalo vse s krvavim sijajem. Moj oče se je po železnici pripeljal iz mesta. Novine v rokah so mu drgetale, tako je bil razburjen ... Izpregovoril je samo eno besedo. V tej besedi pa je ležala svinčena mrtva teža ... vojna! Bila je strašna beseda, krvava kakor zahod solnca. In oče je dodal: "Vadim, tvoj praded, tvoj ded in tvoj oče sta se odzvala prvemu klicu domovine. Upam? ..." Ni upal zaman. Zapustil sem knjige. Takrat sem jih zapustil, da, zares...

Smešen maček si pač! — vzklikne Marjutka in zmaje z rameni. — Če bi si na primer moj stari v pijanosti razbil ob steno glavo, kaj sem tudi jaz obvezana, da si razbijem glavo? Ne razumem vsega tega!

Poročnik napolni pljuča z globoko sapo.

— Da ... tega ne moreš razumeti Nikolai na tebi stoleno to breme, ime, družinska čast, dolžnost ... Mi smo to visoko cenili.

— No, in? Ljubim celo svojega umrlega očeta. Bil pa je bedast pijanec. Vendar nisem zato obvezana stopati po njegovih stopinjah. V takem slučaju bi poslala celo svojega pradena k prababici.

Poročnik raztegne svoj obraz v zloben nasmej.

Tega nisem storil. Vojna me je pritisknila k tiam. S svojimi rokami sem svoje lastno človečko srce potopil v smrdetem gnojišču svetovne vojne. Nato je prišla revolucija. Verjel sem nanjo kakor se veruje na svojo nevesto ... Ona pa ... Kot častnik nisem nikdar nobenemu vojaku storil kažaliga. Ko so me pa deserterji v Gomelu na kolodvoru prijeli, so mi strigli z ram znake, pljuvali so mi v obraz in me pomazali z gnojnicico. Zakaj? Videl sem, da revolucija škili, da gledata iz njeneža žrela vodka in sifilis. Zbežal sem in prišel do Urala. Verjel sem še na domovino. Hotel sem se biti za osramočeno domovino. Za svoje onečašene naramne znake. Bil sem se in sprevidel, da ni domovine, da je domovina istotno puščava kakor revolucijo. Obe ljubite kri. Boriti se za naramne znake pa itak ni imelo smisla. Tako sem se spomnil na resnično, edino domovino človeštva, na svet misli. Spomil sem se na knjige. K njim hočem, med knjige se hočem zariti, prosiš jih hočem odpuščanja, z njimi hočem živeti, a človeštvo pa pljunem za njegovo domovino, za njegovo revolucijo, za njegovo vojne grozote, v obraz.

Tako! Zemlja se razdvaja, človeštvo išče resnice, zvija se v krvavih bolečinah, ti pa hočet lenariti, za pečjo sedeti in čitati pravljice?

Ne vem... in nočem vedeti ničesar, — zakriči ves iz sebe poročnik in skoči po koncu. — Eno vem, da se bliža konec sveta. Prav imaš: "zemlja se razdvaja". Da, razdvaja se in poka v vseh špranjah, stara bestja. Znoredla je in opustošena je vsa. Sedaj je bo konec. Prej je bila mlada, rodovitna, neraziskana. Nove dežele, neizčrpna bogatstva so vabila. Sedaj je konec. Ničesar ni več za prisvojiti. Vsa prekanjenost človeštva je napravljena v smer, da vzame nakupičeno, da se še vzdrži stoletja, leta, še nekaj minut nad vodo. Tehnika — mrtve številke. Povzročile so, da je postal duh nerodoven. Krčevito išče odgovora, kako zaustaviti degeneracijo. Več ljudi uniči, da si ostali lažje in bogatejše napolnijo trebuh in bisage! K hudiču z vsem tem ... Ne maram nobene resnice razun svojega lastnega. Kaj so tvoji boljševiki mar našli resnico? Nadomestiti živo dušo z nakazili in kartami? Dovolj. Jaz več ne sodelujem. Nimam več poželjenja, da se blatim!

Hočeš s snažnim telesom in z negovanimi rokami sedeti in gledati, kako se drugi rade tvoje milosti valjajo v govnu?

— Da, kaj mi mar! Kaj mi mar, hudič vami! Drugi... Kogar veseli! Poslušaj Maša! Kakor hitro prideva od tod, se odpeljeva na Kavkaz. V bližini Suhuma imam majhno hišico. Tam se zarijem in poklopjam med knjige. Vse drugo pa naj vzame vrag. Udobno, v miru hočem živeti. Nečem več nobene resnice, mir hočem. Tudi ti se boš učila, kaj ne, da se hočeš učiti? Sama si se pritoževala, da se nisi ničesar učila. Uči se torej! Vse storim za tebe. Rešila si me smrti, kar se ne pozabi.

Marjutka vstane. Mišice so ji napete. Stisne besede kakor verige in mu jih vrže v obraz.

Naj torej tvoje besede tako razumem, da se naj s teboj, medtem ko ljudje v boju za resnico svojo poslednjo srago krvi prelijajo valjam po blazinah? Naj jem sladkorčke, ko je vsak sladkorček orosen s krvju? Kaj?

Zakaj tako surovo? — vpraša žalostno poročnik. (Konec prihodnjic.)

NEPREMIŠLJENO IGRANJE

mo tega, da je boljše oddati svoj glas za pravico stran in ostati v manjšini, kakor glasovati z večino, ako je ista na strani korupcije. Smatram da nične, ako pošteno misli, ne more glasovati za kandidate take stranke, ki kraje denar iz ljudskih blagajn. Dokazov za to ni treba iskati, ker so zadosti isti, ki čepijo zaprti v državni ječi v Columbusu, ali kjer so že! Bolj kakor kedaj poprej potrebuje Cleveland poštene mestne odbornike, ki bodo delali v korist ljudstva tega mesta in človeštva vobče.

Volite za Siskovicha ne zato, ker je Siskovich, ampak ker je kandidat na socialističnem tikitetu. Volite njega s številko 1 v četrtem distriktu in Jos. Martineka ravno tako s številko 1 v drugem distriktu. Če izvolimo ta dva sedaj, nam ne bo tako težko izvoliti nadaljnje zastopnike pri prihodnjih volitvah in tako dalje, dokler ne počistimo cele mestne hiše graftarjev.—Pepe Osa.

JO VSEBINO, končujem ta dopis s priporočilom Proletarca, da naj priobčuje več poučnih in znanstvenih člankov in opusti špikanje, kar mu bo le v korist. John Potkar.

Newyorški budžet

Budžet mesta New York za prihodnje leto, kakor ga je 8. oktobra predložila posebna komisija, določa za razne potroške 631 milijonov dolarjev, ali 10 in pol milijona dolarjev več kakor prejšnji proračun.

Priredbe klubov
J. S. Z. in drugih
soc. organizacij

OKTOBER.

MILWAUKEE, WIS.—V soboto 24. oktobra predre klub št. 132 JSZ. e sodelovanjem odbora konference zavaro v prid Konference. Vrila se bo v dvorani Sam. druž. Domovina.

BRIDGEPOR, O.—Klub št. 11 JSZ bo imel skupno s svojim povezanimi priredbi s petjem in predstavami v soboto 24. oktobra na Boydsvillu.

CHICAGO, ILL.—Dramski predstava kluba št. 1 v nedeljo 25. oktobra v dvorani ČSPS.

SHEBOYGAN, WIS.—Predavanje A. P. Krasne v nedeljo 25. oktobra v Fludivnikov dvorani.

CLEVELAND, O.—V nedeljo 25. okt. ob 3. pr. govor sodružice Jane Fradel v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. Predmet, "Appeal to Youth and Voters".

BARBERTON, O.—Zborovanje soc. klubov in društv Prosvetne matice v nedeljo 25. oktobra ob 9. dop. v dvorani Sam. druž. Domovina.

DETROIT, MICH.—V soboto 24. oktobra večernika povezana zbor v "Svoboda" na 116 Six Mile Rd.

WAUGAN, ILL.—Predavanje Anne P. Krasne v sredo 26. oktobra ob 8. zvečer v Slov. nar. domu.

CLEVELAND, O.—Socialistični kampanjski shod v petek 30. oktobra v Slov. nar. domu. Govorniki Jos. A. Siskovich in drugi.

SPRINGFIELD, ILL.—Predavanje A. P. Krasne v soboto 31. okt. v Slov. nar. domu.

NOVEMBER.

COLLINWOOD, O.—V nedeljo 1. nov. varijski program in plesna zabava kluba št. 49 v SDD.

LA SALLE, ILL.—Predavanje A. P. Krasne v nedeljo 1. novembra v SND.

CHICAGO, ILL.—Predavanje A. P. Krasne v petek 6. nov. zvečer v dvorani SNPJ.

WEST ALLIS, WIS.—Predavanje A. P. Krasne v soboto 7. novembra v SDD.

CLEVELAND, O.—Petnajstletni povezani zbor v "Zarja", odsek klub št. 27 JSZ, na Zalivni dan 26. novembra, združena s koncertom.

CHICAGO, ILL.—Koncert "Sa-va" v nedeljo 29. nov. dvorana ČSPS.

DECEMBER.

CHICAGO, ILL.—V soboto 1. januarja velika maikarada soc. organizacije okraja Cook v Ashland auditoriju.

MAREC.

CANONSBURG, PA.—Konferenca JSZ. za zapadno Penn v nedeljo 27. marca v dvorani druž. Postojanka James SNPJ.

(Tajnike klubov prosimo, da nam sporoča datumne svojih priredb, da ih uvrstimo v ta seznam.)

SLOVENEC PRIPOROČAMO
KAVARNO

MERKUR

3551 W. 26th St.,

CHICAGO, ILL.

(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)

FINA KUHinja IN

Poučne in znanstvene knjige.
Romani, povesti, črtice in opisi.

KNJIGARNA "PROLETARCA"

3639 West 26th Street, Chicago, Ill.

Album slovenskih književnikov, (uredil dr. J. Šlebinger), vsebuje opise in slike slov. književnikov od Trubarja do daje. Fina vezba \$5.00

Ana Karenina, (L. N. Tolstoj), roman v dveh delih, fina vezba 5.00

Bacili in bacilke, (Damir Feigel), humoreske, broš. 4.50

Bedakova izpoved, (Strindberg), broš. \$1. vez. 1.50

Bog je teme, (Ruski pisanatelj), broš. 75c vezana 1.25

Boy, (L. Coloma) roman, vezan 4.00

Bučična pesem v prozi, (Charles Dickens), broš. 4.00

Besi, (F. B. Dostoevski), roman v dveh delih, 755 strani vez. 2.50

Bela noč—Mali junak, (F. M. Dostoevski), povesti, broš. 5.00

Bilke, (Marija Kmet), povesti in črtice, broš. 4.50

Bres zarje, (Milan Pugelj), broš. 6.50

Cerkvene mii, (L. Calco), povest iz sedajnosti, broš. 7.50

Cankarjev zbornik spominov Ivana Cankarja, vez. 1.10

Četrtek, (G. K. Chesterton), fantastičen roman, vez. 5.00

Cvetke, (Majar H.), šopek pravljic za stare in mlade, broš. 2.00

Črni panter, (Milan Pugelj), povesti in črtice broš. 6.50

Daj nam danes naš vsakdanji kruh (A. Cerkvenik), povest, broš. 5.00

Decameron, (Giovanni Boccaccio), I. del broš. \$1.50, vez. 2.00

II. del broš. \$1.50, vez. 2.00

III. del broš. \$1.50, vez. 2.00

Deteljica, ali življenje treh kranjskih bratov, francoskih vojakov, (Janez Cigler), broš. 4.50

Dele Eliza, (Ed. de Concourt), roman, vez. 4.50

Domade živali, (Damir Feigel) vez. 4.50

Deveti januar, (M. Gorki), črtice in ruske revolucionarne, broš. 2.50

Don Coras, (G. Keller), roman, broš. 4.50

Dve slike, (Ka. Meško) broš. 5.00

Drobici, (Fr. Milčinski), vez. 6.50

Dvočošec, (Karl Ewald), naravoslovne pravljice s slikami, vez. 5.00

Elizabeta, hči sibirskega jetnika, broš. 5.00

Filozofska zgodba, (Alojz Jirsek), vez. 5.00

Francka in drugo, (E. Kristan), broš. 5.00

Glad, (Knut Hamsun) roman, broš. 5.00

Gadjie gnezdo, (Vl. Levstik), broš. 75c, vez. 5.00

Golem, (G. Meyring), roman broš. 50c, vez. 5.00

Gospod Fridolin Žolna in njegova družina, (Fr. Milčinski), vez. 5.00

Grešnik Lenart, (Ivan Cankar), življenjepis otroka, broš. 5.00

Hadič Murat (L. N. Tolstoj), roman, broš. 5.00

Heptameron, (Marg. Valoiska), povesti, broš. 4.00

Hči papeža, (H. Sheff), zgodovinski roman, broš. 5.00

Humoreske, groteske in satire, (Vl. Azov in Teffi), broš. 5.00

Idiot, (F. M. Dostoevski), I., II., III. in IV. zv. broš. @ 80c, vez. @ 1.10

Vsi štirje broširani \$3.00, vez. \$4.00.

Igralec, (F. M. Dostoevski), iz spominov mladeniča, roman, broš. 5.00

Izgubljeni svet, (Conan Doyle), roman, broš. 5.00

Iz modernega sveta, (F. S. Fitzgerald), roman, vez. 5.00

Iz naših krajev, (Zofka Kveder), povesti, vez. 5.00

Igračke, (Fr. Milčinski), črtice, vez. 5.00

Jeromkin krog, (A. Koževnikov), povest za mladino s slikami, broš. 5.00

Jug, (P. Chocholoušek), zgodovinski man, broš. 75c, vez. 5.00

Jubilejni zbornik Onta Zupančiča, vez. 5.00

Junak našega časa, (M. J. Lermontov), povest broš. 5.00

Jari junaki, (Rado Murnik), humoreske, vez. 5.00

Jurica Agičeva, (Ka. Sandor-Gjalski), broš. 50c, vez. 5.00

Kmečki punt, (A. Šenoa), zgodovinska povest iz upora slov. kmetov vez. 1.00

Kraljica mučenica, (Coloman Poljanec) zgodovinski roman, broš. 5.00

Kuhinja pri kraljici gošči nošči, (Anatol France), broš. 75c, vez. 5.00

Konfesije literata, (J. S. Machar), zbirka spisov, vez. 6.50

Kazaki, (L. N. Tolstoj), kavkaška povest broš. 7.50

Kraljevi vitezi, (Michael Zevaco), zgodovinski roman v dveh delih, broš. 1.50

Knez Serebernjani, (A. K. Tolstoj), roman iz časov Ivana Groznega, broš. 5.00

Ljudske povesti, (Franc Jakšič), broš. 7.50

Ljudske pravljice, (L. N. Tolstoj), broš. 7.50

La Boheme, (Henry Murger), roman, broš. 1.00

Letoče sence, (S. H. Vajanskij), roman, broš. 6.00

Lovski spomin, (Vladimir Karpus), broš. 7.50

Milan in Milena, (Ivan Cankar), ljubezenaka pravljica, broš. 8.00

Marjetica, (Anton Koder), idila, broš. 6.50

Moderna knjižnica, I. zv. vsebuju Crteže in novele (Milan Pugelj), broš. 1.15

Moja življenje, (Ivan Cankar), vez. 8.50

Momenti, iz spisov A. P. Čehova, (Ivan Prijatelj), broš. 85c, vez. 1.50

Morski vrag, (Jack London), vez. 1.25

Mož z bračotino in druge novele, (Jack London), broš. 1.40

Mujonar brez denarja, (C. P. Oppenheim) vez. 1.00

Medvladja, (Jože Pahor), socialni roman, broš. 4.50

Na Bledu, (Rado Murnik), povest vez. 7.50

Nla ljudes, (Alojz Kraiger), roman, vez. 2.50

Nla krivih potih, (Žaljek), broš. 1.25

Ogenj, (H. Barbusse), dnevnik desetnike, vez. 1.00

Obiski pri slovenskih pisateljih in umetnikih, (Izidor Cankar), vez. 1.25

Obsojenici, (Vl. Levstik), povesti broš. 4.50

Občinsko dete, (Branislav Nušić), roman dojenčka, broš. 5.00

Ob 50-letnici dr. Janeza Ev. Kreka, broš. 4.50

Oglelica, (Fr. Zakrajšek), povest, broš. 2.50

Patra, (H. Federer), povest iz irske junajske dobe, broš. 4.00

Pertinčarjev poslamej (E. Kristan), sanjska povest, broš. 75c, vez. 2.50

Plat zvona, (Leonid Andrejev), novele, vez. 2.50

Povest o sedmih obaženih, (Leonid Andrejev), posvečena L. N. Tolstoju, vez. 1.00

Povesti, (Fran Erjavec), vez. 9.00

Po strani klobuk, (Damir Feigel), humoreske, broš. 2.50

Pol litra vipavca, (Damir Feigel), vez. 2.50

Pozitivni otok, (Anatole France), vez. 1.00

Prelepa Vasilija in druge ruske pravljice, (Cvetko Golar), broš. 8.50

Povesti, (Maksim Gorki), broš. 7.50

Pasti in zanke, (L. S. Orel), kriminalen roman, broš. 5.00

Pikova dama, (A. S. Puškin), povest, broš. 4.00

Potop, (H. Sienkiewicz), roman, vez. I. del \$3.25, II. del \$3.00, oba dela skupaj, 1093 strani 6.00

Povestice, (Rabindranath Tagore), broš. 4.00

Polom, (Emile Zola), roman iz francosko nemške vojne 1870-71, 549 strani, broš. \$1.50, vez. 2.00

Podobe in sanj, (Ivan Cankar), vez. 7.50

Pozigalec, (K. S.), broš. 2.50

Povesti, (Lovro Kuhar), broš. 2.50

Predor, (B. Kellermann), socialni roman, broš. 7.50

Razne povesti, broš. 5.00

Rim, (J. S. Machar), broš. \$1.00, vez. 1.50

Robinska sreča, (L. N. Tolstoj), roman, broš. 7.50

Samosilnik, (Anton Novačan), deset povesti, broš. 8.50

Sanin, (H. Arctašev), vez. 1.50

Selo Stepančikovo in njegovi prebivalci, (F. M. Dostoevski), humoristični roman broš. 1.25

Spomini Krištofovega Popčika, (Joseph Suchy), lično vez. 8.00

Srce, (Ivan Albrecht) novele, vez. 5.00

Slika Doriana Graya (Oscar Wilde), roman, broš. 9.00

Svetobor, (P. Bohinjec), povest iz konca 11. stoletja, broš. 5.00

S potti, (Izidor Cankar), potopisne črtice, broš. 7.50

Sosedje in druge novele (A. P. Čehov), broš. 5.00

Sisto e Sesto, (Federer-Poljanec), povest iz Abrucev, broš. 3.50

Srce, (Amici-Miklavčičeva), k vrgoji mladiine, vez. 1.50

Spomini na Prešernova, (Ernestina Jelovšek), broš. 7.50

Srečolovce (H. Majar), povest, broš. 3.50

Samošilnik, (Anton Novačan), 10 povesti, broš. 7.50

Staroindijske pripravljice, (Jos. Suchy), s slikami, broš. 3.50

Spoved, (L. N. Tolstoj), broš. 4.00

Stepni kralj Lear in hiša ob Volgi, (Stepnjak-Turgenjev), broš. 6.00

Tarzan sin opice (Edgar R. Burroughs), broš. 75c, vez. 1.00

Tarzan in svet, (Edgar R. Burroughs), vez. 1.00

Tarzanov živali, (Edgar R

A Jugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.

Official Organ of
Jugoslav Federation, S. P.

Workers' Leader

NO. 1258.

Published Weekly at 3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL., OCTOBER 22, 1931

Editorial Rockwell 2864.

VOL. XXVI.

Would Be Unnecessary

President Hoover proposes a \$500,000,000 "national institution" to aid banks in keeping their assets liquid without restricting credit or dumping securities on the market. Apparently the plan had all been worked out, with the New York bankers, before he announced it. No doubt it will be carried out, and it very likely will save some banks and prevent some losses by depositors.

It is to be a privately formed and controlled "institution". The government only advises what to do; it does not do it.

The plan shows the need of public ownership and operation of the banking industry, as advocated in the Socialist platform. Even in these times, nobody doubts the solvency of Uncle Sam. If the nation or the states, or both, owned and operated banks, there would be no runs and no losses, and this plan would be unnecessary.

A conspicuous feature of this matter is that the president can rush to the rescue of great financial institutions, but when it comes to doing anything adequate for the immense army of unemployed, he is not there. His plans for the aid of the jobless and their families are wholly inadequate. Unless congress can be persuaded to pass legislation over his probable veto, there is but little hope of proper action at the coming session of that body.—The Milwaukee Leader.

PARTY DIFFERENCES

There are two great historic parties in this country. The essential differences between them are:

1. One is in; the other is out.
2. The one that's out wants to get in, and the one that's in can't see it that way.
3. One is a party of big bizz; the other would like to be.

4. The emblem of one is the elephant, who, according to science, has the smallest brain of any animal according to size; and the other the donkey, who according to popular notion is still dumber.

5. Both critters are fed out of the same feedbox. But it is only when the elephant is too sick to stand up that the donkey gets his share.

6. Geographically, one party is dry at its south end and wet at its north end. The other is wet on the east side and dry on the west side. On other matters, both wet all over.

7. The patron saint of one party is Abe Lincoln. That of the other is Tom Jefferson. If they ever come back, their respective followers would lynch them.

8. Otherwise, there is no difference except that as far as the common people are concerned, one is a carbuncle, and the other is a boil.—The New Era.

Would Afford More Work If Spent Wisely

Disarmament takes on a pertinence when one reads that the Navy League of the United States purposes to advocate the expenditure of \$767,000,000 for 113 ships in the next six years. This is an actual expense which will be borne by you and me unless we have the very ordinary common sense to call a halt.

Debaters on the other side argue that here are millions to relieve unemployment through the use of laborers in shipyards. But it must be remembered that only a small portion of that vast fortune will actually go to the worker. The rest will be distributed in bonuses and profits to executives of large companies. Indeed, I think it might not be a bit too drastic to say that not a single keel should be laid until some considerable dent has been made in the army of the unemployed. Any such sum, if spent directly upon public works would engage far more than the building of battleships and cruisers.

—Heywood Broun.

Majority Rule

Politics is concentrated economics. Governments are the executive committee of ruling classes.

Theoretically, Democracy means rule of the people. Practically, it means ruling by fooling.

Political parties represent economic classes, as a rule.

The exception to the rules is the U. S. A. where the ruling class owns both parties.

Nine persons out of every ten belong to the working class. As the majority rules, Congress is composed of 450 workers and 50 non-workers. Please name two of the former.

—American Guardian.

The most depressing aspect of the present temporary depression is its permanency.—A. G.

SEARCHLIGHT

What We Are Doing

STAGE PLAY AND MEETING OF BRANCH NO. 1 CHICAGO

Branch No. 1 JSF, will produce a play this coming Sunday, at the CSPS Hall. It is one of finest written by Ivan Cankar. All of our comrades and friends should manage to attend because it sets a sort of a precedent to have the first program of the season well arranged and acted with a large attendance.

Unfortunately, because of the play Sunday the 25th, we will be unable to participate at a banquet arranged by the Cook County Socialist Party. We know that they will have a refreshing dinner, good speakers and other entertainment. Our dates are always arranged a year in advance and regret the conflicting programs. Nevertheless, we hope that the banquet as well as the play will have satisfactory attendances.

The American Federation of Labor with reactionary leadership cries louder than ever that they want beer. To them 2.75% beer is more important than an independent labor party or unemployment insurance. We are not against good beer but why have these conservative leaders play the game of the higher up politicians. Why not organize a separate labor party and step on the toes of the politicians to get your beer and more jobs. We know something about conventions. We know that these labor leaders control these conventions, and we must therefore, hold them responsible for the actions of the convention. One piece of work stands out. The trades union delegations told Mr. Green and his boys a mouthful about unemployment insurance and political labor action.

A striking example of evading trial for huge money steals is brought out in the Sanitary District Scandal cases. For three years the prosecutors have been trying to bring the case to trial, at least so they would have us believe, and still the defendants have not been brought to task. Politicians and judges are playing the game of hide and seek and because the defendants have a lot of stolen money they want to buy themselves out. Vast sums running upward of three million dollars are involved. The fix is in and the case has just been switched to another judge. Money talks folks and that's all there is to it. If you don't believe let a hungry man go out and steal a loaf of bread and see how soon he'll be behind the bars.

Chicago was keyed up for the Capone trial and the entire proceedings were given wide publicity. The evidence disclosed that Capone kept no records of any transactions, that he gambled and lost a lot of money. Under the circumstances the jury could do nothing else but find Capone guilty of failing to pay an income tax, or making any returns. Every law trick of the defense failed to receive a favorable ruling from the presiding judge. To us, it seems mighty queer that able and honest men of the law profession should stoop so low as to make every effort to throw the case out of court. Fortunately, the judge is there for life and the usual political strings could not reach him. Ordinarily, Capone would have used his influence to escape trial. We are happy to see some decency from the jurists.

Memorial meetings reliving the days of Gene Debs are being held in many places. From the splendid Debs issue of The New Leader we learn a great deal about the man whom the whole world respected. We know of one incident when Gene Debs spoke during a program of the SNPJ convention in Waukegan that might apply to his general praise. Incidentally, some of the leaders of the Slovene National Home where Debs spoke, maneuvered to prevent the issuance of the hall. Of course they did not succeed and Debs drew an overflowing audience. He was at his best and his attentive listeners swallowed every word. He emphasized that he was not there to sway the people into the Socialist ranks because could he do that another leader would come the next day and sway them to another party. "We must ask you to learn and think for yourself. Once you do that you will be better able to join our cause."

Although the Socialist candidate in the first congressional district of Wisconsin did not win he was second in the running and received a surprisingly high vote, being outnumbered by a La Follette candidate. The comrades of Milwaukee are respon-

sible to a great extent for the big vote because they have actually been running the campaign for the Socialist nominee. The fact that our candidate carried the County of Racine is a sign that the Racine Socialist Mayor is performing creditable work and that he has won for the Socialists many friends.

Our debate with the English Division of club No. 114 of Detroit is slated for Saturday eve., November 14 at Detroit. Resolved that revolution is a better way of achieving Socialism than democratic legislation is the subject matter and Detroit will defend the negative side. We hope that our Detroit comrades and friends will attend in large numbers and inspire the intercity debators. The date and subject is now definite. All we need is the crowd.

Work on our American Family Almanac is progressing rapidly. The editor is busy compiling facts, statistics and other material and the business manager is hustling about to secure the ads. He has just returned from a short trip to Milwaukee. Recommend it to your friends. It is a suitable book for a gift.

We wish our comrades in Cleveland, and Johnstown, as elsewhere, every success in the elections. If the Jugoslavs pull together you should be elected, and we hope they do. Wage a good clean, clear cut campaign and organize your committee to help at election time. It is as important to watch the counting of the votes as it is important to cast the votes.

Self-Service

The telegraph pole gang had come into the restaurant straight off the job and they were hungry.

"What'll you have?" asked the lady in waiting to one of the gang's biggest and toughest.

"Beef."

"How do you want it?" she persisted.

Joe waved an enormous and impatient hand. "Oh drive in the steer and I'll bite off what I want."

Goat Footage

"See here, Mr. Casey," said Pat to the tax assessor, "shore ye know the goat isn't worth eight dollars."

"O'm sorry," responded Casey, "but that is the law." And, producing a book, he read the following passage:

"All property abutting on Front street should be taxed at the rate of \$2 per foot."

Political speeches teach us that the atmosphere isn't the only thing that gets thinner with elevation.

Mass Meeting in Cleveland,

The Socialist Party of Cleveland calls upon the workers to organize politically and to wage a fight for real political and industrial democracy. Our candidates for city council are pledged to the following demands: Unemployment relief, Municipal ownership and Democratic management of public utilities, better health and social welfare, more public works, civil liberties and a honest city government.

The Socialist Party of Cleveland and its candidates are pledged not merely to these specific measures.

We stand for the abolition of capitalism and call upon the workers to join us in the fight for Socialism, the hope of the working class the world over.

The play in itself will be very interesting. You will see from it what difficulties Jacob Ruda was confronted with. Jacob Ruda is a proprietor of a small factory which is on the verge of bankruptcy. In his former days he enjoyed himself and led a happy-go-lucky life. He neglected his business duties and when later his wife died the financial worries that have set in as a result have made his life not so pleasant for him.

His factory is on the verge of bankruptcy and Brus, a rich magnate, realizing the investment possibilities, is willing to finance him. He frequently visits Anna, Mr. Ruda's only daughter, with whom he is in love. Finally a deal is made and Ruda consents to the marriage of Brus and Anna. But Anna does not care for Brus and becomes very unhappy. She loves Dolinar, an artist, but in order to save her father she is willing to make the sacrifice by marrying Brus.

A change comes over Ruda. He realized what his daughter has done for him and that she is not happy, but lacks the strength to recall the deal and marriage. He begs Anna to forgive him, tells her that he is through with everything and wanders up the mountain and commits suicide. What happens to Anna you will see Sunday. Get your admission tickets in advance at 50¢ and enjoy yourselves seeing this performance. A dance will follow the program.

Friday October 23 a joint meeting of branch No. 1 JSF and its English Division will be held. Members of both groups are urged to attend because of important subjects that will be discussed. Comrade Dreifuss, secretary of the Cook County Socialist Party, has been invited to talk on "Party activities". After the meeting refreshments will be served and a dance given. Invite your friends to this social meeting and enjoy yourselves with our comrades.

John Rak, Chicago, Ill.

Friday October 23 a joint meeting of branch No. 1 JSF and its English Division will be held. Members of both groups are urged to attend because of important subjects that will be discussed. Comrade Dreifuss, secretary of the Cook County Socialist Party, has been invited to talk on "Party activities". After the meeting refreshments will be served and a dance given. Invite your friends to this social meeting and enjoy yourselves with our comrades.

Political speeches teach us that the atmosphere isn't the only thing that gets thinner with elevation.

Christina Eiersich, Cleveland, O.

John Rak, Chicago, Ill.

John Rak, Chicago, Ill.